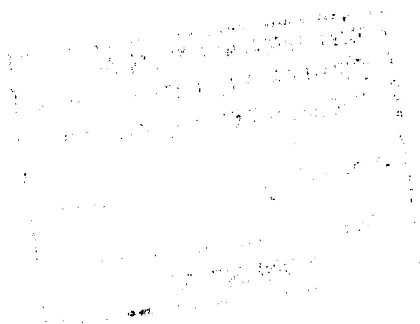
శ్రీ భగవద్గీత

ఆలమూరు వేంకటాచలము

శ్రీ మహాలక్ష్మీ బుక్ ఎంటర్‌ప్రైజెస్

మ్యూజియం రోడ్,

విజయవాడ-2.

ఫోన్ 63322

SRI BHAGAVATGEETA
(Telugu Poetry)

By Alamuru Venkatachalam,
C/o A. V. Ramana Murthy, M.A.,
Lecturer M. R. College,
Vizianagaram-531202

First Edition : December 1983

Distributors :
Sri Mahalakshmi Book Enterprises,
Vijayawada-520 002.

Cover Design : BALI

Price : Rs. 8-00

Printers :
Sri Annapurna Printing Press
Vijayawada-2.

కృతజ్ఞత

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథముల ప్రచురణకు ఆర్థిక సహాయము"

అను పథకము క్రింద

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఒసగినధనముతో

ఈ గ్రంథము ముద్రింపబడి, ప్రచురింపబడినది.

ార్థిక సహాయమునకు కారణభూతులైన

ుమల తిరుపతి దేవస్థానము పాలకవర్గమునకు

నము నిపుణుల సంఘము సభ్యులకు

నము కార్య నిర్వహణాధికారి శ్రీ జి కుమారస్వామి రెడ్డి
యస్ గారికి,

క్త కార్యనిర్వహణాధికారి, శ్రీ డి. సుబ్బరాయలుగారికి,

సంబంధశాఖాధిపతి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారికి,

పత్రికాసంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావుగారికి

నయ కృతజ్ఞతాభివందనములు

ంథ ముద్రణమున నాతో సహకరించిన

హాలక్ష్మి బుక్ ఎంటర్ ప్రైజెస్‌వారికి,

పూర్ణ ప్రింటింగ్ ప్రెస్‌వారికి

వాదములు　　　　　　రచయిత

సమర్పణము

కృష్ణపరమాత్మ! సంసృతిక్లేశహరణ
అప్రమేయ ప్రభావ! గీతా ప్రవక్త!
ఏక! అద్వయరూప! త్రిలోకశరణ!
పద్మనాభ! హృషీకేశ! పరమపురుష!

శరణాగతజనభయపరి
హరణా! కారుణ్యరసమయాంతఃకరణా!
స్మరణాదపవర్గప్రద
చరణా! వనమాలికా ప్రశస్తాభరణా!

చేతోమోహము వాయ పార్థునకు నీ
చే బోధితంబైన ఆ
గీతాశాస్త్రము తెల్గుసేసి కడు భ
క్తిన్ నీకె అర్పించితిన్
శీతాంశోరమృతార్పణం బనుక్రియన్
చేకొమ్ము దీనిన్ ప్రభూ!
భూతాధార! పురాణపూరుష! స్వయం
భూ! కృష్ణ! యోగేశ్వరా!

శ్రీ భగవద్గీత

ప్రార్థన

అఖిలలోకోపకారార్థము శ్రీకృష్ణ
  పరమాత్మచే నాటబడియె నెద్ది,
ఆత్మప్రబోధమె అంకురోదయముగా,
  ఉపనిషద్ బీజమై యొప్పె నెద్ది,
భగవంతుడైన యాబాదరాయణునిచే
  బహుయత్నమున సాకబడియె నెద్ది,
సకలశాస్త్రరహస్య శాఖోపశాఖల
  సంచయంబున విస్తరించె నెద్ది
జ్ఞానవైరాగ్యములె పత్రసముదయముగ,
హరిచరణభక్తియే పుష్పపరిమళముగ,
సంశ్రితులకెద్ది మోక్షవిశ్రాంతిదముగ,
పరగు; అట్టి గీతాకల్పతరువు గొలుతు.

మును గాండీవికి వాసుదేవుడు నినున్ బోధింపగా, భారతం
బున వ్యాసుండు గ్రథించె మానవహితంబుంగోరి; కైవల్యగే
హిని, వద్వైతసుధాప్రవర్షిణివి తల్లీ! నీవు; చేమోడ్చి భ
క్తినుపాసింతు ననుగ్రహింపు భగవద్గీతా! భవద్వేషిణీ!

నియతముగ నిత్యగీతా
ధ్యయనము సాగించునెవడు తత్పరమతియై,
భయశోకాదివివర్జితు
డయి, విష్ణుపదము నొందు నతడవలీలన్.

పనివడి గీతాశాస్త్రము
అనుదినము పఠించువాడు, ప్రాణాయామం
బొనరించువాడు తొలగున్
తన తొల్లిటిమేని దుష్కృతములకు గూడన్.

మలముక్తికరము ప్రతిదిన
సలిలస్నానము, సమస్తసంసారమహా
మలముక్తికరము గీతా
జలసకృదవగాహనంబు జనముల కెల్లన్.

భారతామృతపూరసర్వస్వ మగుచు,
మధనిషూదను వదనపద్మమున నుండి
వెలువడిన గీతయను గంగజలము నెవరు
త్రావుదురు వారలకు పునర్జన్మలేదు.

ఉపనిషత్తులెల్ల కపిలగోవులు, వాని
పితుకువాడు గోపసుతుడు శౌరి,
క్రీడి దూడ, మహితగీతామృతము పాలు
తత్త్వధనులు దాని త్రావువారు.

స్వయముగ మురారిముఖసరోజమున నుండి
వెలువడియెగాన, గీతను విహితమనుచు
గానమొనరించు నెవ్వడు వాని కితర
శాస్త్రసంగ్రహమున ప్రయోజనము కలదె.

మహితసర్వశాస్త్రమయమహానిధి గీత,
మహితసర్వవేదమయుడు శౌరి,
మహితసర్వతీర్థమయతరంగిణి గంగ,
మహితసర్వధర్మమయుడు మనువు.

ఎవ్వని కృపాకటాక్షమె ఈదురంత
సంసృతిక్లేశభరమును చక్కజేయు
పార్థసారథి కతనికి ప్రణతి సేతు
సచ్చిదానందమయునకు! సర్వగునకు.

ఎవ్వని వినుతింతు రింద్రాది దివిజులు,
బ్రహ్మరుద్రులును దివ్యస్తవముల;
గానము సేతు రంగపదక్రమాన్విత
వేదాంతముల సామవేత్తలెవని;

ధ్యానసమాధిలో తద్గతస్వాంతులై
యుండి దర్శింతురు యోగులెవని;
ఎవ్వని అంతము నెఱుగజాలరు సిద్ధ
గరుడకిన్నరసురాసురగణంబు;

శోకభయములడగు సుకృతము పెంపొందు,
జనుల కెవని శ్రవణసంస్తవముల
వాని వాసుదేవు వారిజదళనేత్రు,
కృష్ణు గొలుతు చేతులెత్తి మ్రొక్కి.

అర్జును రథంబు నడపుచు అతనిచిత్త
సంచలత మాన్పగా ప్రసాదించె నెవడు,
అఖిలలోకోపకృతిగ గీతామృతమును;
ఆజగద్గురు కృష్ణాత్మ నాశ్రయింతు.

మూగవానిజేయు వాగుడుకాయగా,
కొండకొనకు జేర్చు కుంటివాని,
ఎవనికరుణ వానికెఱగెద సచ్చిదా
నందరూపనందనందనునకు.

చాణూరకంసమర్దను,
వాణీపతివినుతచరణు వసుదేవసుతున్
శ్రీనిలయు దేవకీవర
మానందను గొలుతు కృష్ణు అఖిలాండగురున్

పాండవుల కేడుగడయై;
గండము లన్నిటికిఁబాపి కైవర్తకుడై,
ఖండననది దాటించిన
అండజవాహను భజింతు అచ్యుతు శౌరిన్.

మురళీభూషితహస్తుడై సజలజీమూతాభుడై కాంచనాం
బరుడై బింబఫలాధరోష్ఠయుతుడై పర్వేందురమ్యాస్యుడై,
అరవిందాయతనేత్రుడై తనరు కృష్ణాత్ముండు గోపాలవే
షుడు కంటెం బరమైన తత్త్వము నెఱుంగన్ విశ్వమందెచ్చటన్.

భారతం బను చమురు నిండారబోసి,
జ్ఞానదీపము వెలిగించి జగతికెల్ల
వెలుగు నొసగిన సువిశాలవిమలమతికి
వ్యాసభగవంతునకు కరద్వయము మోడ్తు.

నలుమొగములు లేని నాళీకగర్భుడు,
ద్విభుజు డయిన అపరవిష్ణుమూర్తి,
నుదుట కన్ను లేని మదనారి, వేదపా
రాయణుండు బాదరాయణుండు.

ఓమ్

శ్రీ భగవద్గీత

ప్రథమాధ్యాయము

అర్జున విషాదయోగము

ధృ త రా ష్ట్రు డు :

ఘన ధర్మక్షేత్రంబన
జనిన కురుక్షేత్రమందు సంజయ ! సమరం
బునకు సమకట్టి, నా నం
దనులును, పాండవులు ఏ మొనర్చిరి చెపుమా

సం జ యు డు :

సమరోపక్రమణమునకు
సమయంబగుటయు, నరేంద్ర ! శాత్రవసన్నా
హముజూచి, గాండివము స
జ్యము సేయుచు బలికె, విజయు డచ్యుతు తోడన్

అ ర్జు ను డు :

కురు సేనలోన నేనె
వ్వరితో పోరాడవలయు, వలయుం జూడన్,
ఇరువాగు నడిమినేలకు
అరదముబోనిచ్చి, నిలుపుమిచట ముకుందా !

సం జ యు డు :

అనుటయు, మధుసూదను డిరు
మొనలనడుమ, భీష్మగురుల ముందట అరదం

పాదనకైన వీరి బరిమార్పనొడంబడనన్న, చిన్నయీ
మేదిని కోసమై పొడువ మేకొనువాడనె వారిణోదరా!

కావరు, లాతతాయులని కౌరవులం గడతేర్ప నేమిరా
బోవును? తప్పు చేసిన కుపుత్రుని జంపిన తండ్రి పుత్రహ
త్యావృజినంబె కాని ముదమందునె? మాకును భ్రాతృబంధుహ
త్యావృజినంబు, దుఃఖమును తప్ప ముదంబెటుకల్గు మాధవా!

అతులిత లోభోపహతచేతసులు కాన
ధార్తరాష్ట్రులు కుల ధ్వంసమునకు
బంధు మిత్రద్రోహ పాపకృత్యమునకు
వెనుదీయకుండుట వింతకాదు;
కాని యారెండిటి కతన జేపడు దోస
మామూల మెఱిగిన మేము దేవ!
విరమింప వలదె యీ దురితకర్మమునుండి
క్రూరచిత్తులె కుంతి కొడుకు లకట!

కుల వినాశనమున గులధర్మములు చెడు
సంభవించు వర్ణసంకరంబు,
అరుగుదురు కులఘ్నులగువారు దుర్భర
నరక కూపమునకు నరక దమన!

ఎంత దురంతపాపమున కెత్తితి నక్కట! రాజ్యలోభ సం
క్రాంత మతిన్ ముకుంద! ఇక కయ్యపు జోలికి బోవనేను, దై
త్యాంతక! మారు సేయని నిరాయుధు నన్ను సుయోధనుండు దు
శ్చింతత జంపునేని, అది క్షేమతరంబగు నా కవశ్యమున్

స ం జ యు డు :

"అని పలికి శోక విదళిత
మనస్కుఁడై, ఉభయసైన్య మధ్యమున శరా
సనము దిగవిడిచి కవ్వడి
జననాథ! రథంబు మీద జతికిల బడియెన్.

ఈ విధమున అనుకంపా
భావావేశమున గలఁగి, బాష్పోదక ప
ర్యావిలలోచనుఁడై, వా
పోవు నరుం జేర్చి, మధురిపుం డిట్లనియెన్

శ్రీ భ గ వ ం తు డు :

అలము సేయక తీరని
కాలమున విమోహమెట్లు క్రమ్మెను నిన్నున్
బాలిశుల చందమిది, ఇది
తూలించును సద్గతియును, తొల్లిటి యశమున్.

పేడితనము నొంద పాడిగా దర్జున!
పిఱికి కంటె ఎన్నఁడెఱుఁగ వీవు,
మనసు నుండి పేదతనము నువ్వెత్తుగ
పారఁద్రోలి లెమ్ము వీర సింహ!

అ ర్జు ను డు :

శాంతనవద్రోణులు మా
కెంతయు పూజార్హులకట! ఏ నెటు తగపుం

జింతింపక, నిశితాశుగ
సంతతితో వారి నెదుర జాలుదు కృష్ణా!

అనుభవించు టెట్టు లకట! ఈ జగమున
బిచ్చమెత్తి బ్రతుకవచ్చు గాని,
గురు జనంబు జంపికొని వారి నెత్తుట
దోగినట్టి రాజ్య భోగములను.

వారిని మేమోడింతుమొ,
వారికె మా మీద గెలుపు వచ్చునో, తెలియన్
నేరము, గెలుపోటములను
ఈ రెండిట పెద్ద లెస్స ఎయ్యది మాకున్.

ఓపి ఎవరిజంపు టొకపెద్ద గెలుపైన
గెలుపుగాదు మాకు తలప; అట్టి
పెద్దతండ్రి కన్నబిడ్డలు కారె? ఈ
పన్నినట్టి మొనల నున్నవారు

కార్పణ్య దోషంబు కారణంబుగ నాకు
ప్రతిహతమయ్యె స్వభావ మిపుడు,
కలగి, ధర్మా ధర్మములు నిర్ణయింపగ
అసమర్థమయ్యె నా అంతరాత్మ.
కాన నిన్నడిగితి; గరుణింపుమన్న నా
కేది మేలది నిశ్చయించి కలుపి,

సాక్షాద్గురుండవై శిక్షింపు నీ శిష్య
　　　పరమాణుమైన ప్రపన్ను నన్ను,
ఇంద్రియంబుల నెరియించు ఈ నితాంత
శోకవహ్ని చల్లారదు నాకు కృష్ణ!
అహితభయములేని ప్రాజ్యరాజ్యంబె కాదు
కడిది దేవేంద్ర పదవి చేపడిన గూడ."

స ం జ యు డు :

అని చివర హృషీకేశుని
గని "యుద్ధము సేయజాల,క్షమియింపుము న"
న్నని కురువర! ఇంకేమియు
అనక గుడాకేశుడుండె అవనతముఖుడై

ద్వితీయాధ్యాయము

సాంఖ్య యోగము

సంజయుడు:

ఇరు మొనల నడుమ, ఇటు మన
మెరియగ, విలపించుచున్న ఇంద్రతనూజున్
కురునాథ! హృషీకేశుడు
కరయుగమున బొదివి పలికె కలకల నగుచున్.

శ్రీ భగవంతుడు:

విలపింపదగని వారికి
విలపించుచు, పలికి తీవు విజ్ఞుల సూక్తుల్;
విలపింప రున్నవారికి,
బలవద్వ్యాధివశత చన్నవారికి విజ్ఞుల్.

భారతవీర! శరీరము
వేరనియు, శరీరి ఆత్మ వేరనియు, గనన్
నేరక, రెండిటికైక్యము
ఆరోపించుకొని వగచి తవివేకమునన్

చెడునవి దృశ్యములగు మన
జడ భౌతిక విగ్రహములె, చైతన్య సమే
తుడు వానిలోని, ఆత్ముడు
చెడడెన్నడు, కంటబడడు, చెందడు వికృతుల్.

లేనివాడగాను నేనెప్పుడును మున్ను,
నీవుగూడ, నేటి నృపులుకూడ;
మన కళేబరములు మట్టిలో గలియనీ
ముందుగూడ లేకపోము మనము.

సర్వవిభుడను నేనెట్లు శాశ్వతుడనో,
ప్రాణులందరు ఆత్మరూపమున నట్లె
శాశ్వతులుసుమ్ము. కావున చావులేని
వారికై ఇట్లు ముకహ్కరి వగవనేల?

దేహి ఎటుపొందు తన స్థూలదేహమందు
బాల్యకౌమారములను, జవ్వనము, జరయు,
అటులనేపొందు తుదకు దేహాంతరమును,
ప్రాజ్ఞులందుకు మోహవిహ్వలులుకారు

దేహాంతరగమనముచే
ఏ హానియు జెందదాత్మ, ఇది ఎఱుగుము, నీ
మోహమున కాదిహేతువు
దేహాత్మద్వైతభావతీవ్రత సుమ్మీ

ఖలితపు విషయేంద్రియముల
కలయిక సుఖదుఃఖములకు కారణమరయన్,
నిలుకడలేనివి, వచ్చుం,
దలగున్, సైరింపువాని ధైర్యముతోడన్

సమకొని, విషయేంద్రియములు
దమియింపగ జాలవెవని, ధైర్యోన్నతు, డా
సమ దుఃఖసుఖుడె, భారత !
అమృతత్త్వము నధిగమింప అర్హతగాంచున్

అస్తిత్వముకల్ల అస
ద్వస్తువునకు, కల్లగాదు ఫల్గున ! అదీ స
ద్వస్తువునకు, కనిరి మహా
ద్వాస్తవమును దీని తత్త్వదర్శనులెల్లన్

వేనిచే వ్యాప్తమయ్యె ఈ విశ్వమెల్ల
ఆ మహాయాత్మ సద్వస్తు, వవ్యయంబు
అప్రమేయము, అవినాశి, అద్వయంబు
వాని గడతేర్ప నెవనికి వశముగాదు

కను, మాత్మయొకడె నిత్యం
డనియును, వానికి ఉపాధులగు దేహము లె
ల్ల నసద్వస్తువులనియును
వినాశవంతంబులనియు విపుల విచారా !

కురువీర ! ఆత్మచెడునను
పురుషుడు, మరి చెఱచుననెడి పురుషుడును, నిజం
బెఱుగనివారలె, ఎవనిం
జెఱుపదు సుమ్మాత్మ, తానుజెడదెవ్వనిచే

జననమునున్న; మార్పులును, చావును కల్లలు; పూర్వముండి యా
వెనుక అదృశ్యమౌటయును, వృద్ధియు, హానియు పూజ్యముల్, సనా
తనమును, షడ్వికారరహితంబును, సూక్ష్మమునైన ఆత్మకున్
తనువు దెగంగనేసినను తాగనుగంతకయుండు అర్జునా!

ఆత్మతత్త్వము శాశ్వతమగుట ఇట్టు
లెరిగిన మహామనీషి తానెట్టులెవని
చంపు? చంపించు? దేహనాశనము నాత్మ
కెట్లు నాశనమనిఎంచు? ఎంచిచూడు

జనుడు చినిగిన ప్రాత వస్త్రములనెట్లు
వదలి వలచిన క్రొత్త వల్వలు ధరించు,
అట్లు చివికిన ప్రాత దేహముల విడిచి,
ఆశ్రయించు నవీనదేహముల దేహి

ఆయుధము లెవ్వియును తెగ
నేయవు, హుతవాహనుడు దహింపడు దానిన్
తోయంబులు తడుపవు, రవి
వాయువు లెండింప, రిందువంశవతం సా!

నఱుక శక్యముకానిది, మఱియు గాల్ప,
దడుప, నెండింపరానిది ధన్వివర్య!
అనవయవి, ఆత్మ, అభవ మనామయంబు!
స్థాణు, వచలము, దివ్యము, సర్వగతము.

కరణములకు కనిపింపడు,
పరికింపగ పట్టువడడు భావంబునకున్,
గురికాడు వికారములకు,
అరిసూదన! ఇట్టివాని కడలగనేలా ?

తలతువె దేహమునకు వలె,
కలవాత్మకు గూడ పుట్టుకయు జావనుచున్?
వలవని తలపెయైనను
అలఘుట నీ కృడుగూడ అనుచితమందున్.

చావు నియతంబు పుట్టిన
జీవికి, పుట్టుకయు విగతజీవికి నియతం
బీ విషయము తప్పనిసరి
కావున నీవేడ్చి, కడపగలవే వానిన్

బ్రతికియుండగ గని భ్రమపడుటెకాని
పుట్టుకకు పూర్వమవి ఎట్టివో ఎఱుంగ,
మంతరించిన పిదప నేమగునొ తెలియ,
మట్టిప్రాణులగూర్చి నీ వడల వలెనె?

కనవినరానివింతవలె కన్గొను నాత్మనొకండు బుద్ధిచే,
పనివడి పెద్దవింతవలె పల్కునొకండు, కడింది వింతగా
వినును సవిస్మయుండొకడు; వేవురు చూచిన, పల్కినన్, కడున్
వినినను వారిలో దెలియనేర డొకండును దాని తత్త్వమున్.

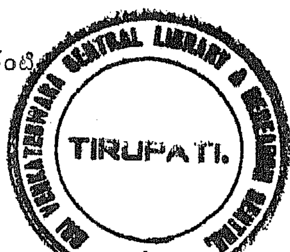
శాశ్వతు, డవధ్యుడెప్పుడు సకల భూత
దేహగతుడైన దేహి, సందేహ మేల?
అలమటించుట తగదు నీ కందువలన
పార్థ! లోకములోని ఏ ప్రాణికైన.

చలియింపరాదు నీ కిటు
కులధర్మము దలచికూడ కురువంశనిధీ!
అలఘుశ్రేయము నృపులకు
కలదే వేరొకటి ధర్మకదనము కంటెన్.

ఆరయ వివృతస్వర్గ
ద్వారం బనియనరె ఆహవము వీరులకున్,
కోరకయె ఎవరికిటులది
తారసపడు, వారుకారె ధన్యులు విజయా!

కయ్యమునకు నీవు కాల్దువ్వ, విధి ధర్మ
రణముగాన తప్పరాదు నీకు,
తప్పితేని, ఆత్మధర్మఫలంబును
యశము గోలుపడుదు వషమువచ్చు.

ఇదియెకాక ఎల్లయెడల కోడై కూయు
నిఖిలభూతగణము నీయకీర్తి
చావు లెస్సగాదె నడికంటె నీవంటి
కీర్తనీయ విమలకీర్తిరతికి

తొలగితి వనినుండి భయా
కులమతివై యనుచు వీరకుంజర! నిన్నున్
చులకన చేయరె మునుసీ
అలవు జలము బొగడినట్టి అతిరథులె ఇకన్.

అన్యాలోచననేల లెమ్ము, సమరాయత్తుండవై, వీరమూ
ర్ధన్యత్వంబున బొమ్ము, గెల్చిన మహీరాజ్యంబు నీ సొమ్మగున్;
జన్యక్షోణిహతుండవైన నొదవున్ స్వర్గంబు; నీకిట్లు రా
జన్యానేకపసింహ! రెండును ప్రశస్తంబుల్, మహోభాస్యముల్.

సకలసుఖదుఃఖములపట్ల జయపరాజ
యములపట్లను లాభనష్టములపట్ల
సమమనస్కుండవై ఖండనమున జోరుము
అట్లు చేసిన నిను పాపమంటుకొనదు.

ఆత్మతత్త్వావగమము నీ కలవరించి
తింతవరకు, ప్రబోధింతునిక అకామ
కర్మయోగము జ్ఞానమోక్షప్రదంబు
దాన విడివడు కర్మబంధములు నీకు.

వ్యర్థమై చెడ దిచట ఉపక్రమంబు,
నడుమ విడనాడినను చేటు పొడమదిచట,
ఆచరితమైన యీధర్మ మరయ నెంత
స్వల్పమైనను కాచు పెన్భయమునుండి.

వ్యవసాయాత్మకమై, ఇట
అవికలమగు బుద్ధియొకటి అవశ్యక; మ
వ్యవసాయిజనుల బుద్ధుల
కవధులు కనరావు, సాగునవి బహుళములై.

భవ్యసురలోకభోగానుభవముకంటె
భాగ్యమన్యములేదని పలుకుచుంద్రు
మోహనములైన మోదుగు పూలవంటి
వాక్యములు పెక్కు వేదార్థవాదరతులు.

భోగైశ్వర్యంబుల యెడ
ప్రేగగు తమితోడ, తదపహృత చేతసులై
సాగింతురు మూఢులు, గమ
నాగమనఫలప్రదంబులగు పెక్కుక్రియల్.

అలవడదు దైవచింతనయందు పార్థ
జన్మకర్మఫలక్రియా చరణమందె
గురిగలట్టి భోగైశ్వర్యనిరతులైన
అజ్ఞులకు నిశ్చయాత్మకమైనబుద్ధి

త్రిగుణాత్మకములు భారత!
నిగమంబులు కలవు కర్మనిష్ఠలుగానన్
సుగతికి నిరోధకములని
త్రిగుణములకు, ద్వంద్వముల కతీతుడవగు మీ!

అమృత ప్రవణంబగు దెం
దము యోగక్షేమముల నుదాసీనముగా,
రమియింపు, మాత్మరతివై
శమధుర్యుడవై, అజస్రసత్త్వస్థుడవై

ఎల్ల యెడల నీరువెల్లువయైయుండ
బావివలన నెంతఫలము గలదొ ?
నైగమ ప్రయోజనమునంతియే సుమ్ము
భావితాత్ముడయిన కోవిదునకు

ఐహిక స్వర్గభోగపరాయణులకె
గ్రాహ్యములుగాని వేదభాగంబులైన
అర్థవాదాంశములు భారతాగ్రగణ్య !
కా వుపాదేయములు మోక్షకాముకులకు

కర్మమందె నీకు కలదధికారము,
కలుగదెపుడు దాని ఫలితమందు
కర్మఫలితమునకు గాకుము హేతువు,
తగ దకర్మమందు దగులు నీకు

నియతకర్మము లెస్సగ నిర్వహింపు
యోగనిష్ఠుడవై, సంగముజ్జగించి,
సిద్ధికి అసిద్ధికిని సమబుద్ధివగుము
అట్టి సమబుద్ధినే యోగమనిరి బుధులు

అధమకర్మము బుద్ధియోగాఖ్యమైన
గాఢసమబుద్ధి కొఱపడ్డ కర్మమనఘ!
కాన సాధింపు బుద్ధియోగమును నీవు,
జడుడు, కృపణుడు ఫలమాసపడినవాడు.

బుద్ధియోగశాలి పుణ్యపాపంబులు
రెంటినిచ్చటనె పరిత్యజించు
కర్మమందునేర్పు కలిమియె యోగము
క్రీడి! దాని నలవరించుకొనుము.

కర్మఫలముల దనకెట్టి కన్ను లేని
ఉత్తమమనీషయగు బుద్ధియోగశాలి,
పొందు భవబంధములతోడి పొందు గెంటి,
అమృత మజర మనామయ మనుపదంబు.

వినుమెపుడు విలంఘించును
ఘనభుజ! నీబుద్ధి మోహకలిలంబును, నీ
కన పేక్షణీయ మప్పుడు
వినదగువిషయంబు, వినినవిషయము కూడన్.

వేదార్థశ్రవణంబుచే ఇటునటున్ విక్షిప్తమై, ఎంతయున్
భేదంబందినబుద్ధి, నీకెపుడు నిర్వ్యాజీమయాంబోధిమ
ర్యాదన్ నిశ్చలమై, సమాధినచలంబై యుండునో, అప్పుడా
పాదిల్లున్ ఘనయోగరూపమగు జీవన్ముక్తి నీకర్జునా!

సమధికసమాధిమగ్నత
అమేయమగు ఆత్మదర్శనానందాబ్ధో
గమున స్థితప్రజ్ఞుడవై
రమింతువీవందు శమధురాధుర్యుడవై॥

4)

అర్జునుడు :

వనజవిలోచన! నీవిపు
డనినట్టి సమాధిమగ్నుడైన స్థితప్ర
జ్ఞానిలక్షణంబు లెట్టివి?
వినిపింపవె కరుణపల్లవింపగనాకున్."

శ్రీభగవంతుడు :

విను, మెవడు తుడిచిపెట్టును
తనడెందములోని కామితంబులనెల్లన్,
తనయందెతన్నుగనుగొని
తనివొందునెవం డతడు స్థితప్రజ్ఞుడగున్

కష్టములకు మనంబున కలతపడక,
భౌతికసుఖంబులకు ఆసపాటువిడిచి,
రాగభయరోషములకు దూరముగనుండు
మునిపతంసుని స్థితబుద్ధి యనగజెల్లు.

చెలికారమెందుజూపక,
అలవడిన శుభాశుభముల కలరకయుండున్
కలుషింపకుండునెవ్వడు
నిలుకడ వరియించు వానినిశితప్రజ్ఞన్.

అదన తాబేలు తనలోని కపయవముల
ముడిచికొను రీతి ఇంద్రియములను యోగి
స్పర్శములనుండి ఎపుడుపసంహరించు
అపుడు సుప్రతిష్ఠితమగు నతని ప్రజ్ఞ.

ఎనసిన ఇంద్రియార్థముల నింద్రియవర్గముచే భుజింపబో
కనశనుడైనవేళ విషయంబులు మాత్రము వైదొలంగు, నె
మ్మనమున వాని వాసనలు మాయవు దేహికి, మాయు నాత్మద
ర్శన పరమానుభూతిగను సంయమి కర్జున! మూలముట్టుగన్.

మనసు నింద్రియములును తమంత తామె
వశములై యుండు, బ్రహ్మానుభవము బడయ
గల స్థితప్రజ్ఞునకు గాన కలుగ దతని
కెట్టి విషయాభిలాషయు హృదయమందు

ఎంత ప్రయత్నించిన విను
మెంతయు బల్లిదములైన ఇంద్రియములు ధీ
మంతుని మదినైనను బల
వంతముగాలాగు విషయవర్గము దెసకున్.

వాని నన్నింటి పగ్గాలు వైచి పట్టి,
యుక్తుడును, మత్పరుండునై యుండవలయు;
ఎవని కడగోలు పడియుండు నింద్రియములు
వాని కొదవు స్థితప్రజ్ఞతానిరూఢి.

విషయములను పట్టువిడక చింతించిన
వానిమీద గలుగు వలని తగులు;
తగులు వలన కోర్కె చిగురించు, కోరిక
వలన క్రోధలోభములు జనించు.

క్రోధలోభముల నిగుడు భూరిమోహము
మోహవశత మఱపుపుట్టు మతికి
మఱపువలన బుద్ధితఱిగి నశించును
బుద్ధి నాశనమున బొలియు నరుడు.

విరహిత రాగద్వేషుడు
స్థిరనిగ్రహితేంద్రియుడు, విధేయాత్ముడునై
పురుషుడు విషయాంతరముల
చరించుచున్నను మనఃప్రసాదము నొందున్

నరవీర! యాప్రసన్నత
పొరిగొను దుఃఖము లశేషముగ పురుషునకున్,
పరమాత్మ మీద నెలకొను
నరగున తద్బుద్ధి సుప్రసన్నాత్మునకున్.

అనఘవిచార! ఆత్మవిషయంబగు బుద్ధియు, సమ్యగాత్మభా
వనయు జితేంద్రియుండయిన వానికిగాని లభింప; వాత్మభా
వనకొఅవడచో వికృతివర్జిత శాంతియు గల్గబో, దనం
జనమగు సౌఖ్యమెక్కడి దశాంతమనస్కున కెవ్విధంబునన్.

విషయముల జరించు వివిధేంద్రియములలో
జనుని మనసు దేని ననుసరించు,
హాని దెచ్చిపెట్టు నది వాని ప్రజ్ఞకు
కడలినావ కెదురు గాలివోలె.

కరణముల నెల్ల విధముల
అరికట్టును, విషయముల మహాకర్షణకున్
గురిగానీయక ఎవ్వడు,
స్థిరపడి. తత్ప్రజ్ఞ చెక్కుచెదరక యుండున్.

ప్రాణులకునెల్ల చీకటిరాత్రి యేది,
అందుమేల్కొనియుండు సంయమిజనంబు
ఎందు ప్రాణులు మేల్కొని యుందురెపుడు,
రాత్రియది ఆత్మదర్శన రతికి యతికి.

వినుము నదీనదోదకము వెల్లువలన్నియు జొచ్చి, మేరమీ
రని పరిపూర్యమాణజలరాశి నడంగవె సవ్యసాచి! ఆ
యనువున జొచ్చి, భోగ్యవిషయావళి ఎవ్వనిలో నడంగు, నా
యనఘుడు శాంతినొందు, అది అంబరపుష్పము కామకామికిన్.

పరిహృత సమస్తకాముడు,
నిరీహుడును, నిర్మముండు, నిరహంకృతియై
చరియించు నెవ్వ, డాతని
అఱచేయుసురికయె శాంతి అనవగ్రహమై.

ఇది బ్రాహ్మీస్థితి, వాసనావిరహితం, బీనిష్ఠ సాధించినన్
మదిసమ్మోహము మాయు మాయమగు సంసారవ్యళీకంబులున్
తుది ప్రాణంబున నున్నవాడయిన బొందున్ బ్రహ్మనిర్వాణసం
పద దన్నిష్ఠుడు, పట్టు కొల్పుమిది భావంబందు పౌరందరీ!

తృతీయాధ్యాయము

కర్మయోగము

అర్జునుడు :

"కర్మమునకంటె ఎక్కుడు
నిర్మలమగు జ్ఞానమనియె నీ మతమైనన్,
నిర్మూలన కరమగురణ
కర్మమునకు బనుతువేల కంసారి! ననున్.

వాసుదేవ! వ్యామిశ్రము వంటి నీదు
పలుకు నా బుద్ధి దికమక పఱచెగాన,
దేనిచే నాకు మేలు సిద్ధింపగలదొ
అట్టి యేకైక మార్గము నానతిమ్ము."

శ్రీ భగవంతుడు :

సముచితనిష్ఠలంచు మును సంచితవిక్రమ! తెల్పియుంటి, బా
ల్యముననె జ్ఞానభూమికల నందిన సాంఖ్యులకెల్ల జ్ఞానయో
గమును, మనోవిశుద్ధి కడగానని యోగులకెల్ల కర్మయో
గమును; ప్రకారభిన్నములుకాని, నిజంబవి ఏకగమ్యముల్.

కురువీర! అవి పరస్పర
నిరపేక్షములైన రెండు నిష్ఠలుగానే
నెఱిగింపలేదు, జ్ఞానము
పరిపూరకమగును కర్మపథమున కరయన్:

అనఘ! ఆత్మావలోకనమునకు చరమ
సాధనంబుగ జెప్పితి జ్ఞాననిష్ఠ,

జ్ఞాననిష్ఠకు బాట నిష్కామకర్మ
నిష్ఠయనియంటి, అది గమనింపుమిపు.

ఫలములు గోరక కర్మం
బులునడపిన సాధకునకు మును చిత్తము ని
ర్మలమగు, పదపడి జ్ఞానం
బలవడు అది చేర్చునతని నాత్మస్థితికిన్.

గాఢ నిష్కామకర్మమార్గంబు తుట్ట
తుదకు జని, జ్ఞానమార్గము ద్రొక్కి, దాని
మీదుగా చేరదగుగాని లేదు పార్థ!
అమృతపదవికి తలచుగా అడ్డుదారి.

పరిణత పరిశుద్ధాంతః
కరణులకే జ్ఞాననిష్ఠ కర్తవ్యమగున్,
కరణీయము మలినాంతః
కరణులకెల్లను, అకామకర్మమె విజయా!

కర్మము నుపక్రమింపని కతన గలుగ
దనఘ! నైష్కర్మ్యమైన ఆత్మానుభూతి
జ్ఞానసిద్ధియు, ముక్తియు గానలేడు
నరుడు కేవలబాహ్యసన్న్యాసముననె.

చేయకయుండడు కర్మము
ఏయెడక్షణకాలమయిన ఎవ్వండయినన్
చేయింపకుండ విడువవు,
స్వాయత్తుని వాని ప్రకృతిజన్యగుణంబుల్.

భరపడి నిజేంద్రియంబుల
నరికట్టి, మనంబు నింద్రియార్థంబులకున్
గురిసేయు విమూఢాత్మకు
డరిసూదన! వినుము, దాంభికాచారుడగున్.

ఎవ్వడు మనోబలమున జ్ఞానేంద్రియముల
అదుపులోనుంచి, కర్మేంద్రియములతోడ
కడగు, నిర్ముక్తసంగుడై, కర్మయోగ
కరణమునకు, మహోత్తమపురుషుడతడు.

నియతకర్మము నడపుము నీవునెమ్మి,
కర్మనడపుట మానుటకంటె మేలు,
అర్జున! అకర్మకరణుడవైననీకు
చక్కగ శరీరయాత్రయు సాగబోదు.

మహితయజ్ఞార్థమయినకర్మంబుతప్ప
కడమకర్మము కర్మాధికారికెపుడు
బంధకముగాన, సంగము బరిహరించి,
నడపుమీ కర్మమీవు యజ్ఞంబుకొరకె

మునుపు యజ్ఞముతోబాటు వనజభవుడు
ప్రజలను సృజించి వారితో పలికెనిట్లు
దీనిచే మీరుబ్రతుకుడు, తీర్చునిదియు
కామధేనువుకరణి మీకామితముల.

దేవతల తృప్తిపఱచుడు దీనిచేత,
తృప్తిపఱతురు మిమ్ము నా దేవతలును
ఈగతి పరస్పరముగ సంతృప్తినొంది
పడయుదురు మీరువారును పరమశుభము.

యజ్ఞపరితృప్తులై ఇత్తురవిరళముగ
వలయు భోగభాగ్యములు దేవతలు మీకు,
తిరిగి దేవతలకు నివేదింపకుండ
వాని భుజియించువాడు కేవలముదొంగ.

సుజనుండు యజ్ఞశేషము
భుజియించి, సమస్త పాపముల కెడబాయున్
భుజియించు పాతకము లనె
కుజనుడు తనకొఱకె వండుకొనువాడగుటన్.

అన్నంబునుండి భూతము
లన్నియు జనియించు, వాన లన్నము నొసగున్,
జన్నమున గురియువానలు,
జన్నము వర్తిల్లు కర్మసంజనితంబై.

నిగమోదితంబు కర్మము,
నిగమము బ్రహ్మోద్భవంబు, నిరతంబిటుస
ర్వగమైన పరబ్రహ్మము
తగ జన్నముననె ప్రతిష్ఠితంబై వెలుగున్

ఎడతెగక ఇట్లుకొనసాగు ఈసమగ్ర
ధర్మచక్రము పాపకృత్యముల దగిలి,
ఇంద్రియారాముడై ఎవ్వడెఱుకమాలి
అనుసరింపడు, వాడొక వ్యర్థజీవి.

జనుడెవ్వ డాత్మయందే
తనివొందును, సంతసించు, తగిలి రమించున్,
విను, మంతర్ముఖుడగునా
ఘనునకు లేదింక కార్యకర్మము విజయా!

స్వాకృతమునకు మేలును, మరి
అకృతమునకు గీడు శూన్య మాత్మజ్ఞునకున్.
సకలభువనముల టనిలే
దకుతోభయు డతనికొకని అర్థాశ్రయమున్.

కేవలముక్తుడైన యతికే కొఱగావికనెట్టి కర్మముల్,
నీవు సమాయుక్షుడ, వనిశ్చితబుద్ధివి, మోక్షకామివిన్
కావున సర్వదా నియతకర్మము సేయుము, మసక్తబుద్ధివై,
జీవు డసక్తకర్మములు చేసిన జెందు బరంబు ఫాలకా!

వీను కర్మాచరణముననె
జనకాదులు కాంచిరాత్మసాక్షాత్కృతి, నీ
వునువారి యడుగుజాడల
జనదగు కౌంతేయ! లోకసంగ్రహబుద్ధిన్.

ఏమేమి సేయు శ్రేష్ఠుడు
పామరులొనరింతు రవియె పరమాసక్తిన్
ప్రామాణికముగు నెయ్యది
ఆ మేటికి, దానిలోక మనువర్తించున్

అందరానిది లేదు, నాకంద దగిన
యదియులేదు, త్రిలోకమునందు నెందు
ఎట్టి కర్జము లేదైననేమి, కర్మ
కరణమందె నిమగ్నుడగానె నేను.

నా ముఖ్యకర్మమును, నే
నేమరకేప్రొద్దు నిర్వహింపకయున్నన్
భూమిజను లదియెసాకుగ
నా మార్గము ననుసరించి నడతురుపార్థా!
చెడిపోవు గర్మ సంచయ
మెడపక నావిహితకర్మ మెల్లప్పుడు నే
నడపనియెడ; ఈ లోకుల
చెడగొట్టిన వాడనగుదు చేసేతగడున్.

సామాన్యులెట్లు కర్మము
వ్యామోహితులై యొనర్తు, రవ్విధమున ని
ష్కాములయి చేయదగు, ప్ర
జ్ఞామహితులుకూడ లోకసంగ్రహ నిరతిన్.

బుద్ధిచలనము బుట్టింప బూనరాదు
పండితుడు కర్మపరులైన పామరులకు
తాను నిష్కామకర్మ తత్పరత నాత్మ
వంతుడై ప్రేరకుండు కావలయుగాని.

భారత। ప్రకృతిగుణంబులు
కారణముగ జరుగు సకలకార్యము లైనన్
ఆరోపించికొను నహం
కారవిమూఢుండు తనకె కర్తృత్వంబున్.

కాని, గుణకర్మముల విభాగమున దత్త్వ
వేత్తయగువాడు వర్తించు విషయరూప
గుణములందు ఇంద్రియరూపగుణములనుచు
దలచి, కర్మములందసక్తత వహించు.

ప్రకృతిగుణములచేత నెవ్వరు విమూఢు
లగుచు గుణకర్మములలోన దగిలియుందు,
రాత్మవిదు డాఅనాత్మజ్ఞులైన మంద
మతుల విచలింప జేయక మార్పవలయు.

ధర్మాధర్మాదిసకల
కర్మలు నాపరముజేసి కలనికిదిగుమో
ధార్మికవర్య! నిరాశివి
నిర్మముడవునగుచు ఆత్మనిష్ఠిత బుద్ధిన్.

అనయం బనసూయత, ఏ
జనములు నాయీమతంబు శ్రద్ధాళువులై
అనువర్తింతు రవశ్యము
కననేర్తురు వారుకూడ కర్మవిముక్తిన్.

కాని, నను బరిహాసింపుచు
ఈ నా మత మనుసరింప రెవ్వరు, సర్వ
జ్ఞానవిమూఢాత్ములు, మతి
హీనులునై వారు చెడుదురెల్ల విధములన్.

తన జన్మాంతరసంస్కృతి
కనుగుణముగ నెంతజ్ఞానియైన చరించున్:
జనులకు సహజంబు ప్రకృ
త్యనుయానముగాన, నిగ్రహము కొఱయగునే?

నియతములై యుండు ప్రియా
ప్రియములు సకలేంద్రియముల విషయంబులలో
భయదరిపులగుట వానికి
కయివసుడగు టెన్నటికి దగదు పురుషునకున్.

విగుణంబయ్యు స్వధర్మమె
తగు, సువిహితమైన పరుల ధర్మముకంటెన్;
తెగుటయు మేలు, స్వధర్మ
ప్రగతికి, భయదుఃఖదములు పరధర్మంబుల్.

అర్జునుడు:

వలవకయున్నను, భృత్యుని
వలె మిగుల బలాత్కరింపబడి పాపంబుల్
సలుపునరుం, డడియే ప్రో
ద్బలమునకున్ లొంగి యదువతంసమ! చెపుమా!

శ్రీభగవంతుడు :

భారతరత్న! రజోగుణ
కారణమున దాపురించు కామంబును, తద్
ద్వారమునబుట్టు క్రోధము
ప్రేరకములు నరుని పాపకృత్యంబులకున్.

మలమద్దంబును, మావిపిండమును, ధూమంబగ్నిహోత్రున్, నభో
జలదానీకము భానుబింబమును ప్రచ్ఛాదించు చందంబునన్,
కలయన్ జ్ఞానము నావరించు దళమై కామంబు కౌంతేయ! బి
ట్టలచున్ జ్ఞానిని వైరియై, అనలమై, అత్యంతదుష్పూరమై

వినుము కామమునకు మూలపీఠమనిరి,
ఇంద్రనందన! మనసు, బుద్ధీంద్రియములు,
జ్ఞానమునువాని ప్రాపునగప్పి, మోహ
వశునిగావించునది ఎంతవానినైన

కావున ధనుర్ధరోత్తమ! నీవుతొలుత
నీమనసు, నింద్రియములను నిగ్రహించి,
జ్ఞానవిజ్ఞానముల మాప్రు గాఢపాప
రూపమగు కామమును రూపుమాపవలయు.

మిన్నలందు రింద్రియములు మేనికంటె,
సమధికమునుమ్మ మదిఇంద్రియములకంటె,
బుద్ధి మదికంటెగొప్పది, బుద్ధికంటె
అరయ నుత్కృష్టతరుదెవ్వ డతడె ఆత్మ.

అట్లుబుద్ధికంటె నతిరిక్తుడని యాత్మ
నరసి, సారబుద్ధియండతోడ
మనసు నదుపులోననునిచి. జయింపుము
కామరూపుడైన కడిదిరిపుని.

జ్ఞానయోగము

శ్రీభగవంతుడు :

"కర్మసాక్షికి మున్ను కరపితి నిష్కామ
కర్మయోగమును జగత్ప్రియముగ;
మార్తాండుడెఱిగించె మనువున, కతడును
నందను డిక్ష్వాకునకు నొసంగె;

రాజర్షులు పరంపరాప్రాప్తముగ దీని
నభ్యసించి, కృతార్థులైరి పార్థ!
బహుళప్రచారలోపంబున నేడిది
కలియనున్నది కాలగర్భమందు;

కాన నిమ్మరి కరపితి గారవమున
భక్తుడవు, బంధుడవును గాబట్టి నీకు,
అవ్యయంబును, పరమగుహ్యంబునైన
ఈపురాతననిష్ఠ నీహితము గోరి."

అర్జునుడు:

"దినకరుడుపుట్టి యుగములు
చనియెగదా, నిన్నమొన్న జనియించిన నీ
వినునకు మున్నిది కఱపితి
వనినన్ నమ్మెటు గ్రహింపు మందువుకృష్ణా!"

శ్రీభగవంతుడు :

నీకును, నాకును, జన్మ ల
నేకంబు లతిక్రమించె నిప్పటివరకున్,
నీకవి జ్ఞాపకముండవు
నాకన్నియు నవగతములె నాకేంద్రసుతా!

అజుడనైన, అవ్యయాత్ముడనైనను,
లోకులకు మహేశ్వరుండనైన,
భరతవీర! నాదుప్రకృతినిలోగొని,
ఆత్మమాయచేత అవతరింతు.

ఎప్పుడు ధర్మమునకు పెను
ముప్పుకలుగు, మరి అధర్మమున కభ్యుదయం
బుప్పతిలు, తడయకప్పుడు
తప్పక నాయంతనేనె తగనుదయింతున్,

ధార్మికుల నరసి మనుపగ,
దుర్మార్గచరిష్ణువులను దుదముట్టింపన్,
ధర్మమునెలకొల్ప, అలం
కర్మిణుడనగుచు, యుగయుగమున జనింతున్.

వినుమిటు దివ్యములగు నా
జనికర్మల తత్త్వమెఱుగజాలు మనీషుల్
తనుపతనానంతరమున
పునర్భవముగాదు, నన్నెపొందుదు రనఘా!

భయమును, రాగము, క్రోధము
స్మయమును దిగనాడి, నాకు సంశ్రితులై, మ
న్మయులైన జ్ఞానతపసులు,
ప్రయతులు మును కనిరి నాదు భావమనేకుల్.

ఎవ్వరేరీతి నన్నాశ్రయింతు, రెఱిగి,
వారి నారీతి గరుణింతు వాడనేను;
విను, మదీయపథానువర్తనులె సుమ్మ
జనులు సర్వవిధంబుల సవ్యసాచి!

క్రృతకర్మములకు ఇచ్చుట
ప్రతిఫలములుగోరి, నరు లుపాసింతురు దే
వతలను; నరలోకంబున
అతిరయమున కర్మఫలము లలవడు కతనన్.

వినుము గుణకర్మవిభజన ననుసరించి,
వర్ణములు నాల్గునేనె ఏర్పఱచినాడ,
అనఘ! దానికి నేగర్తనైన నన్ను
అరసి చూడు మకర్తగా అవ్యయునిగ.

కర్మలు నన్నంటవు, మరి
కర్మఫలాసక్తి నాకు కలుగదు, నా యీ
మర్మము నెఱిగిన పురుషుడు
కర్మములకు గట్టువడడు కౌరవ్యమణీ!

ఈ విధమెఱిగియె కర్మము
కావించిరి తొంటి ముక్తికాములు కూడన్
కావున నడపుము పూర్వులు
కావించిన యట్లకామకర్మమె నీవున్.

కర్మ ఇట్టిది, ఇట్టి దకర్మయనగ
పండితులుకూడ తికమకపడిరి పార్థ!
కాన ప్రవచింతు తెలియుము వాని తెఱగు
ఆ తెలివి నీకు బంధము నపయించు.

కర్మ విధివిహితచర్య, వి
కర్మ నిషిద్ధంపుపని, అకర్మయనంగా
కర్మాభావము, కర్మవి
కర్మాకర్మముల గతులు గహనములరయన్.

కర్మములోన అకర్మను
కర్మమును అకర్మలోన గనుగొనునెవ. డా
కర్మణ్యుడెయోగి, సకల
కర్మానుష్ఠానకరుడు, ఘనకోవిదుడున్

నియతకర్మము నడవుచుండియు నెవండు,
తోచు తలపులనెల్ల తోడ్తోడగెంటి,
నిశ్చలముగ మనంబును నిలుపగలుగు
కర్మమున వాడకర్మము గను కిరీటి!

కడగి, ఏ బాహ్యకర్మము నడపకున్న
బ్రహ్మచింతనా రూపకర్మ ప్రవాహ
మెడతెగక పాఱునెవనిలో నెల్ల ప్రొద్దు
కర్మమును వాడు చూచు నకర్మలోన.

ఏ నరుని సకలసదను
ష్ఠానములు నిరస్తకామసంకల్పంబుల్,
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్ముని
వాని మహాపండితునిగ వచియింత్రు బుధుల్.

కర్మఫలతృష్ణ విడిచిన
నిర్మముడు, నిరాశ్రయుండు, నిఃఖేదుడు, తా
కర్మమున మగ్నుడైనను
కర్మణ్యవరేణ్య! కర్మికాడించుకయున్.

నియతచిత్తేంద్రియుండగు నిర్వికారి,
త్యక్తసర్వపరిగ్రహుండగు నిరాశి,
మనుగడకు, లోకసంగ్రహమునకు కొంత
కర్మ నడపియు, పాపసంగతుడు కాడు.

అనుచిత మాచరింపక, అయాచితలబ్ధము తోడ, సర్వదా
తనివి వహించి, ద్వంద్వములుదాటి, మనంబున నీసు రోసమున్
జొనుపక, సిద్ధి చొప్పడిన చొప్పడకుండిన తుల్యుడైన యో
గ నిరతు, డాత్మవేది, నిజకర్మనిబద్ధుడు కాడు చేసియున్.

సంగరహితుడు, ముక్తుడు, జ్ఞాననిష్ఠి
తాత్ముడెవ్వడు, వానియజ్ఞార్థమయిన
కర్మకాండమశేషము కనులయంబు
కనక మిగులవు వాని వాసనలు కూడ.

బ్రహ్మమె యజ్ఞ భాజనము, బ్రహ్మమె యజ్ఞహవిస్సు, యజ్ఞమున్
బ్రహ్మమె, యజ్ఞపావకము బ్రహ్మమె, యజ్వయు, సభ్యవర్గమున్
బ్రహ్మమె, ఇట్లు సర్వమను బ్రహ్మమయంబని చూచు ఆ పర
బ్రహ్మవిదగ్రగణ్యునకు బ్రహ్మమె గమ్యము కూడ ఫల్గునా!

భక్తియోగులు కావింత్రు పార్థ! దైవ
యజ్ఞమును, దైవతోపాసనాదికముల,
జ్ఞానయోగులు బ్రహ్మయజ్ఞము నొనర్తు
రనఘ! తమ చిత్తమును బ్రహ్మమునలయించి.

ఆహుతులు సేయు, తన ఇంద్రియముల, నిగ్ర
హాగ్నులకు, ఆత్మసంయమయజ్ఞకరుడు;
విషయముల, నింద్రియాగ్నులవేల్చునితరు,
డనఘ! విషయపరిత్యాగయజ్ఞమందు.

యావదింద్రియకర్మల, ప్రాణకర్మ
యుక్తముగవేల్తురు సమాధియోగరతులు,
జ్ఞానవిజ్ఞాన సందీప్తమానమైన
ఆత్మనిగ్రహనామయోగాగ్నిలోన.

ద్రవ్యదానము, తపము, అధ్యయన నిరతి,
జ్ఞానసంపాదనము, యోగసాధనయును
యజ్ఞమనుబుద్ధి నడపుదు రలఘుయత్న
పరులు నిస్స్వార్థసంశ్రితవ్రతులు పార్థ!

ప్రాణమున అపానంబును
ప్రాణమును అపానమందు ఆహుతి సేతుర్
ప్రాణాయామప్రసితులు
ప్రాణాపానముల గతుల నరికట్టి తగన్.

నియతాశనులై వేల్తురు,
ప్రయతాత్ములు ప్రాణములను ప్రాణంబులలో,
నియతాశనతయు యజ్ఞ
క్రియగా వీరెరిగి విగతకిల్బిషులగుదుర్.

యజ్ఞశేషామృతము నెవ్వడారగించు,
పడయువాడు సనాతనబ్రహ్మపదము,
యజ్ఞమొకదానినైన చేయని జనునకు
ఇహసుఖమునున్న, పరసుఖమెచటిదన్న!

వివిధములగు యజ్ఞంబులు
వివరముగ వచింపబడియె వేదములోనన్.
ప్రవిముక్తుడ వగుదువు నీ
వవియెల్లను కర్మజంబులని ఎరిగినచో.

జ్ఞానాత్మకయజ్ఞమె, ఘన
మైనది ద్రవ్యమయమయిన యజ్ఞముకంటెన్
లీనమయి, ముగియు, విమల
జ్ఞానమున సమస్తకర్మచయ, మఖిలంబై

దాని దెలియుము జ్ఞానవిత్తములనుండి
ప్రణతులను, సేవలను, పరిప్రశ్నములను
అలవరింతురు నీవినయమున కలరి
జ్ఞాన మఖిలంబు తత్త్వదర్శనులు వారు.

ఆమహాజ్ఞాన మవగత మయ్యెనేని
బుద్ధిమోహము నీవింకపొందబోవు
సృష్టినంతయు నీవుదర్శింపగలవు
అపుడునీయందు, అట్లె నాయందుగూడ.

పాపాత్ములలోన మహా
పాపివి నీవయినగూడ పనిలేదడలన్;
పాపాబ్ధిగడవ నీదగ,
తేపయగున్ నీవుకన్న తెవివియె నీకున్.

ఎండినకట్టెల దరికొని
మండుమహాగ్నివలె, బోధమహనీయుల ఉ
ద్దండ జ్ఞానజ్వలనము
పాండవ! తత్కర్మపటలి భస్మము సేయున్.

జ్ఞానసదృశము, పవిత్రము
కానము వేఱొకటి నిజముగా నిజ్జగతిన్,
దాని దృఢయోగసిద్ధుడు
తానే తనయందు పెద్దతడవున కెఱున్.

జ్ఞానమువరించు శ్రద్ధయు,
పూనికయు, జితేంద్రియత్వమును గలవానిన్,
వానికి చేపడు ఆత్మ
జ్ఞానముతోబాటు పరమశాంతియు విజయా!

విహితశ్రద్ధయు, జ్ఞాన
స్పృహయును కొరవడిన సంశయితుడు నశించున్
బహుగుణః సంశయచిత్తున
కిహపరములలేవు, సౌఖ్యమెక్కడిదింకన్.

యోగియై, కర్మఫలముల నుజ్జగించి,
జ్ఞానియై మదిలోని సంశయములుడిగి,
ఆత్మయందు ప్రతిష్ఠితుడైనవాడు
కర్మశృంఖలముల చేత గట్టువడడు.

కానదడవేల, నీయ
జ్ఞానమనోజనితమైన సంశయలతికన్
జ్ఞానాసిదునిమి, యోగము
బూనుము, రణమునకులెమ్ము భుజవీర్యనిధీః

పంచమాధ్యాయము

కర్మసన్న్యాసయోగము

అర్జునుడు :

కర్మసన్న్యాసమును పెద్దగా వచించి,
కార్యమందువు కర్మయోగమును మరల,
కృష్ణపరమాత్మ! ఏది యారెంటిలోన
అధికశుభదాయకమొ తేల్చి యానతిమ్ము.

శ్రీ భగవంతుడు :

కర్మసన్న్యాస కర్మయోగములు రెండు
సమముగ విముక్తికరణకల్యములె యైన
నా మదికి కర్మసన్న్యసనంబు కంటె
సమధికము కర్మయోగము సవ్యసాచి!

ద్వేషమును కోరికయులేని ధీరుడెవడు,
నిత్యసన్న్యాసియనియె గణింపుమతని,
విడివడునుగాదె సుఖముగ వీరతిలక!
ద్వంద్వరహితుడు సకలబంధములనుండి.

జ్ఞానయోగము కర్మయోగమును వేఱు
వేఱని వచింతు రజ్ఞులు, విబుధులనరు,
వానిలో నెన్నగా దేనినైన నడపి,
పడయగా వచ్చు రెండిటి ఫలము నరుడు.

జ్ఞాననిష్ఠునకే మహాస్థాన మబ్బు!
కర్మనిష్ఠుడు సైతము కాంచుదాని,
జ్ఞానకర్మయోగముల నొక్కటిగ ఎవడు
చూచునో వాడె నిజమును చూచువాడు.

కర్మయోగము నడపక కలుగుటరుదు,
కర్మసన్న్యాస పూర్వక జ్ఞాననిష్ఠ,
కలుగు నిశ్చల నిస్వార్థ కర్మయోగి
యగుమునికె సత్వరముగ బ్రహ్మానుభూతి.

అఖిలభూతాత్మలందు నిజాత్మజూచు
నియతచిత్తుడు, నిర్జితేంద్రియుడు, విమల
మానసుడు కర్మయోగి కర్మములనెన్ని
ఆచరించియు, వానిచే అంటబడడు.

కను, విను, పల్కు, తాకు, తిను. కన్దెఱచున్, కనుమూయు, గాలిపీ
ల్చును, నిదురించు, పిల్చు, నడచున్, తన చేసిన దించుకైన తే
దనియు, నిజేంద్రియంబులు తదర్థములంజరియించుచున్న వ
ట్లనియుదలంచు; తత్త్వవిదుడైన నిరంతర యోగి అర్జునా!

తన పనులెవ్వడు బ్రహ్మ
ర్పణమతితో నడపు స్వార్థరాహిత్యముతో
విను, మతని దురితమంటదు,
అనఘాత్మక! నీరు తామరాకును బోలెన్.

తనువుతో, బుద్ధితో, నిండుమనసుతోడ,
మమత మాలిన తన ఇంద్రియములతోడ,
కార్యకర్మము సాగించు కర్మయోగి
ఆత్మశుద్ధికి తగులము నపనయించి.

విను, మట్టివాడు యుక్తుం
డనబడు, కౌంతేయ! భగవదర్థము కర్మం
బొనరిచి, నైష్ఠిక శాంతిం
గను నాతడు, జనన మరణగతులకు దొలగున్.

బలవత్కామప్రేరణ,
ఫలసంగముతోడ, కర్మపరులైన అయు
క్తులు గమనాగమనంబుల
అలయుచు సంసృతినిబద్ధులగుదురు విజయా!

సకలకర్మల మనసుచే సన్న్యసించి,
పూర్ణ సుఖియై, నవద్వారపురము వంటి
దేహముననుండు వశియైన దేహధారి
ఏమియును చేయబోక, చేయింపబోక.

కలిగింపడు కర్తృత్వము,
కలిగింపడు కర్మములను, కర్మంబులకున్,
ఫలయోగము పరమాత్ముడు
కలిగించు కిరీటి! ప్రకృతిగంధమె వానిన్.

పరమాత్మ స్వీకరింపడు,
పురుషుని పాపమునుగాని, పుణ్యముగాని,
మరి అజ్ఞానమె, జ్ఞానా
వరణంబై, వాని మోహవంతుని జేయున్.

జ్ఞానంబు పుంజుకొని, అ
జ్ఞానంబు సమూలముగ వినాశితమయినన్,
భానుని భంగి దదాత్మ
జ్ఞానమె బ్రహ్మమును సుప్రకాశితు జేయున్.

కనియెదరు తన్మతులు, త
న్మనస్కులు, తదేకగతులు, తత్తత్పరులున్
పునరావృత్తి రహితమగు
అనామయపదంబు, జ్ఞానహతకల్మషులై

విద్యయు, వినమ్రతయుగల్గు వేదవిప్రు,
గోవు, నేనుగు, గుక్కను, గుక్కనెరచి
నములుమాలని, సరిసమానముగ జూచు,
బ్రహ్మమును వారిలో జూచుపండితుడు.

పరిణతిగన్న సర్వసమభావము నిండుమనంబులోన ఎ
వ్వరికి ప్రతిష్ఠితంబగునొ, వారిహమందె సజీవులై, భవాం
తరము నతిక్రమింతురు, ధనంజయ! వీతసమ స్తదోషమై
పరగు సమస్వరూపమగు బ్రహ్మమునందె వసింత్రుకావునన్.

ప్రియముగని సంతసింపరు,
భయపడ రప్రియముగాంచి, బ్రహ్మజ్ఞులు, సం
శయరహితులు, స్థిరబుద్ధులు,
నియతంబుగ బ్రహ్మమందె నిలకడగనుటన్.

బాహ్యవిషయాభిరతిలేని పండితుండు
ఆత్మలో నేసుఖంబు దాననుభవించు,
ఆసుఖంబునె పడయుదా నక్షయముగ
బ్రహ్మయోగయుక్తాత్ముడై పరగుయోగి.

విషయసుఖంబులు దుఃఖక
లుషయోనులు, మొదలుతుది కలుగునవికావునన్

ధిషణావంతులు దుష్టా
మిషములుగా వానితో రమింపరు విజయా!

తనువు చాలించుటకు మున్నె వినుమెవండు
తామసములని ఇచటనె కామక్రోధ
జనితవేగము నరికట్ట శక్తుడగునొ
వాడెయోగియు, వశియును, వాడెసుఖియు.

ఆత్మయందె సుఖించుచు, ఆత్మయందె
పవలురేయి రమించునెవ్వడు కిరీటి!
కాంచునట్టి అంతర్జ్యోతిగలుగువాడె
బ్రహ్మనిర్వాణమును, బ్రహ్మభావమంది,

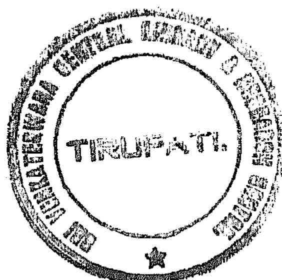
విరజస్తములై కందురు
విరహితసంశయులు, సతతవిశ్వశ్రేయో
నిరతులు, నియంత్రితాత్ములు
నిరవద్యులు, ఋషులు, బ్రహ్మనిర్వాణంబున్.

పరమబ్రహ్మానందం
బఱచేతిదిగాదె ఇందునందు యతాంత ;
కరణులకు, యతుల, కరిష
డ్వైరహితులకు, నిత్యతృప్త విదితాత్ములకున్.

వెలుపలికి బాహ్యవిషయం
బులనన్నిటిగెంటి, చూపు బొమలనడుమనే
నిలుపుచు, ప్రాణాపానం
బుల రెంటిని సమముజేసి ముకు చెరమలలోన్.

బలవన్మనోమతీంద్రియ
ముల నాజ్ఞావశులఁజేసి, మోక్షపరుండై
అలుకయు, వెఱపును, గోర్కెయు
బొలియించిన ముని సదా విముక్తుడె విజయా!

సవనతపఃఫలభోక్తగ,
భువనమహేశునిగ, సకలభూతసుహృద్బాం
ధవునిగ నను గుర్తించిన,
భవబంధములుడుగు, యోగి పడయు ప్రశాంతిన్

షష్ఠాధ్యాయము

ఆత్మ సంయమయోగము

శ్రీ భ గ వం తు డు :

కర్మఫలమున తనకెట్టి కన్ను లేక,
నియతకర్మము నెవ్వడు నిర్వహించు,
అతడె సన్న్యాసి, యోగియునగు నతండె,
అర్జున! అనగ్నికాడు, కాడక్రియుడును.

అరయ, సన్న్యాసమని దేనినందు, నదియె
గాఢనిష్కామకర్మయోగంబు కూడ,
సర్వసంకల్పసన్న్యాసశాలికాని
వ డెవడు కర్మయోగి కాలేడు కాన.

వినుము, యోగాధిరోహణమునకు, విహిత
మ ర్గమందు రకామకర్మమును బుధులు:
అట్లు యోగసమారుఢుడైన మునికె
జ్ఞానపరిపాక హేతువు కర్మశమము.

ఫలనిరపేక్షియై విహితపద్ధతి నెవ్వడు కార్యకర్మమున్
నడపుచునుండు, వానికి మనఃపరిశుద్ధిలభించు, దానితో
అలవడు ఆత్మనిష్ఠ, తదనంతర మాతనినుండి తామెపై
వొలగును కర్మముల్, నులిచి త్రుంపకరాలిన పండుటాకులై.

ఎల్ల విషయాంకురములను గిల్లివేసి,
కర్మముల మీది తగులము కట్టిపెట్టి,
సర్వ సంకల్పములనెప్డు సన్న్యసించు
అపుడె యోగసమారూఢు డగు నరుండు.

జనుడు తనయాత్మచేతనె
కొనకొని తన్నుద్ధరించుకొనవలె, ఆత్మన్
జనదు బలహీన పరచుట,
తనయాత్మయె తనకు హితుడు దాయయుగానన్.

ఆత్మబలమున దేహేంద్రియముల గెలుచు
మేటి కాయాత్మ చుట్టపుమేరువగును;
అట్లు గెలువగ జాలని అకృతమతికి
ఆత్మయే ఇంటి శత్రుపై అపకరించు.

పరమాత్మభావమే, గో
చరమగు, విజితాత్మునకు, ప్రశాంతున, కర్మా
నిరసనముల, శీతోష్ణ
స్ఫురణముల, జయాజయముల, సుఖదుఃఖములన్

జ్ఞానవిజ్ఞానసంతృప్తమానసుండు,
గతవిమోహుడు, సమలోష్టకాంచనుండు
నిర్వికారుడు, నిర్జితేంద్రియుడు నెవ్వ,
డట్టి యోగి యోగారూఢు డనగనెగడు.

కలవారు, హితులు, ఘనులని,
వలపక్షములేదు; కానివా,రపకర్తల్
ఖలులని విరోధ భావము
వెలయింపరు, సములు, యోగవిదులెల్లడలన్.

నిర్జన స్థలమున నిలిచి, ఏకాకియై
అంతరంగమును సమాహితంబు
సేయవలయు, నియత చిత్తాత్ముడై యోగి,
ఆసలను పరిగ్రహమును విడిచి.

అనతినిమ్నోన్నతంబై, నిత్య పరిశుద్ధ
మై, ప్రశాంతమనోజ్ఞమైనచోట,
దర్భాసనమున మెత్తని జింకతోల్గప్పి,
దానిపై విమలవస్త్రమును పరచి,
ఆసీనుడై నాసికాగ్రము దిలకించు
తీరున చూపు కేంద్రీకరించి,
వెసలు చూడక, శిరోదేహకంధరముల
సమముగా అతినిశ్చలముగ నిలిపి,

మనసునేకాగ్రమొనరించి, అనవరోధ
నియతి, చిత్తేంద్రియక్రియానియమనమున,
ఆత్మసంశుద్ధికై యోగమభ్యసింప
వలయు యోగి, సదా, వేరు తలపులుడిగి

విను, ప్రశాంత హృదయుడును, నిర్భయుండునై,
నిండు బ్రహ్మచర్య నిష్ఠబూని,
ఉండవలయు యోగి, ఉల్లమునరికట్టి
మన్మనస్కుడై సమాధియందు

ఈవిధియోగి సదామది
గైవస మొనరించుకొని, ప్రగాఢసమాధి
శ్రీవలన బడయు, నిర్వా
ణావధియై నాయధీనమైన ప్రశాంతిన్.

తిండి అనియతమై, అసాత్త్వికమునైన,
సమధికంబైన బొత్తిగా చాలకున్న
నిదుర మితి మీరియున్న, కంటి కదితరచు
పట్టకున్నను యోగము పట్టుపడదు.

యుక్తాహార విహారుడు,
యుక్త స్వప్నావబోధయుక్తుం డెవడా
యుక్తునికే సిద్ధించు వి
యుక్త భవక్లేశమైన యోగము విజయా!

మానసమెవనికి వినియత
మై, నెలకొనియుండు, ఆత్మయందె తిరంబై,
నానాకామవినిస్పృహు
డై నయతడు యోగసిద్ధుడని పలుకబడున్.

అతులనియతి నిట్టు లాత్మయోగము నభ్య
సించుయోగియచలచిత్తమునకు
సాటియంద్రు, సవ్యసాచి! నివాతప్ర
దేశమందు వెలుగు దీపకళిక.

మనసెందు యోగసేవా
వినియతమై ఉపరమించు విచ్చల విడిగన్;
తనలోని ఆత్మతత్త్వము
గని ముని ఎందాత్మయందె కను సంతృప్తిన్.

అతులితబుద్ధిగ్రాహ్యము,
అతీంద్రియమునైన అక్షయానందము నే
స్థితిలోన పొందు ముని ఏ
స్థితిలో బరమాత్మయందె స్థిరపడియుండున్

ఏలాభమంది సంయమి
లాలస చూపింప డితరలాభంబులపై
పాలుపడడెందు, దుఃఖాం
దోళనముల కాతడెట్టి దుస్థితినైనన్.

యోగస్థితియది, దుఃఖవి
యోగస్థితి, పడయవచ్చు ఓపికతోడన్,
ధీగణ్యా! అచలమగు అది
యోగముతో, విసుగులేని యుల్లముతోడన్

తలపున మొలచిన కోరిక
మొలకల నెల్లను సమూలముగ పెరికి, మనో
బలమున నింద్రియవర్గము
నలువైపులలో నియంత్రణము సేసి, తగన్.

ధైర్యభరితమైన తనబుద్ధితో యోగి
మెల్ల మెల్ల నుపరమింపవలయు;
మనసునాత్మయందె చొనిపి, రానీయరా
దాత్మకంటె ఇతరమయిన తలపు.

ప్రాయికముగ నెపు డురకలు
వేయును చంచలమనస్సు విషయంబులపై,
వేయంగనీక మెలపున
ఆయత్తము సేయవలయు ఆత్మకె దానిన్.

వరియించుగాదె స్వయముగ,
నిరఘుని: నిర్మము, ప్రశాంతనిర్మలహృదయున్
విరజస్తము నీ యోగిని
పరమసుఖోదయము బ్రహ్మభావముతోడన్

వీరోత్తమ! ఎవడుసదా
ఈరీతిగ యోగసహితహృదయుండగు, ఆ
ధీరుండు బ్రహ్మసాక్షా
త్కారంబునుబడయు, కను నఖండసుఖంబున్.

తనలో నను స్తభూతము
లను, తన్ను నమ స్తభూతరాశులలోనన్
కను నత డెల్లెడ సమద
ర్శనుడై, అస్ఖలితయోగ సహితాత్మకుడై.

ఎల్లజీవులలోన నన్నెవడుచూచు,
ఎల్లజీవుల నాలోన నెవడుచూచు,
వానికెన్న డదృశ్యుడగానునేను,
వాడుకూడ అదృశ్యుడు కాడునాకు,

తెలిసి, ఎవడు బ్రహ్మాత్మైక్యదృష్టితోడ
సర్వభూతస్థితుని నన్నుసంభజించు,
ఎల్లపోకలబోయి వర్తిల్లుగాక
అమహాయోగి వినుము నాయంటివెలయు.

తనసామ్యముతో నెవ్వడు
కను సకలప్రాణికోటి కష్టము సుఖమున్,
ఘనమగు సమభావంబున,
అనఘుండాయోగి శ్రేష్ఠుడనినేనందున్."

అర్జునుడు

సమతాగుణసాధ్యంబని
కమలోదర! నాకుసీవుకలిపిన యీయో
గమునందు సుస్థిరస్థితి
సమకులుదనితోచు, చిత్తచపలతవలనన్

నిలుకడవెఱుగునె డెందము?
బలియసియుగాదె? చిక్కువఱుపదె? దానిన్
చులకనయె లొంగదీయుట?
అలవియెపెనుగాలి జోరు నడుపునబెట్టన్.

శ్రీభగవంతుడు:

చంచలము, కర్కశము నిస్సంశయముగ,
గాలివలె మనసు దుర్నిగ్రహంబె
కాని అదుపులోనికి రావచ్చు దానిని నరుడు,
ప్రబలవైరాగ్యమున, చిరాభ్యాసమునను

సాధింపలేడు చిత్త
స్వాధీనములేక యోగసంపద నెవడున్,
స్వాధీనచిత్తుడొక్కడె
సాధించును, వెరవుతోడ జతనముతోడన్.

అరసిచూడయోగి అధికుడు కౌంతేయ!
ఘనతపస్వికంటె, జ్ఞానికంటె,
కర్మపరునికంటె, కావున నియతితో
యోగముగనిన యోగివగుము నీవు.

అంతరాత్మ సర్వావస్థలందు పార్థ!
మద్గతముగాగ, శ్రద్ధాసమగ్రభక్తి
నన్నుపాసించునెవ్వడు, నామతమున
యోగులందరిలో వాడె యుక్తతముడు.

సప్తమాధ్యాయము

విజ్ఞానయోగము

శ్రీభగవంతుడు:

సతతమదాసక్తమనో
యుతముగ నాఅండజేరి యోగస్థుడవై,
గతసంశయముగ, నన్నే
గతి సాకల్యముగ నెఱుగగలవో వినుమీ:

విజ్ఞానసహితమైన మ
హాజ్ఞానము దీనినీకు అలవడజేతున్
విజ్ఞేయము కొరవడదిక
ప్రజ్ఞానిధి! దీనిదెలియ బడసిననీకున్.

వేవురిలో అవిరళకృషి
కావించునొకండె నన్నుగనికొను తననన్;
వేవురుముముక్షువులలో
కేవలమేయొకడొ అందు కృతకృత్యుడగున్.

విను, భూజలాగ్నిగగనము,
లనిలము, బుద్ధియు, మనం, బహంకృతి యనునీ
ఎనిమిదియుగలసి యేర్పడు
ననియెఱుగు మదీయమైన అపరాప్రకృతిన్,

ఇదిజడము, నికృష్టంబుం,
దదన్యము పరాప్రకృతియనంబడు, రణకో
విద! జీవభూత రెండవ
యది, చేతనమై ధరించు యావజ్జగతిన్.

ఈరెండు ప్రకృతులే జని
కారణములనుమ్ము, భూతగణములకెల్లన్.
కారణము నేనె భారత
వీర! జగత్ప్రభవమునకు విలయంబునకున్.

వేరొకటిలేదు పరతర
మారయ నాకంటె ఈయజాండములోనన్
దారమున మణిగణమువలె
భారత! నాయందె కూర్పబడియె సకలమున్.

చవినేను సలిలములలో
రవిచంద్రులలోని కాంతిరాశియు నేనే
దివిలో శబ్దము, భరత
ప్రవీర! నిగమములలోన ప్రణవము నేనే

ధరలోని పుణ్యగంధము
పురుషులలో పౌరుషము, తపోధనుల తపః
స్ఫురణము నేనె ధనంజయ!
పరమాయువు నేనె ఎల్లప్రాణులలోనన్

తేజస్వుల తేజంబును
పూజిత సద్బుద్ధియుతుల బుద్ధియునగుదున్
బీజమును నేనె భూతస
మాజమునకు, వీరకురుసమాజవరేణ్యా!

తలపుము నన్నర్జున! దో
ర్బలవంతుల కామరాగపరివర్జితదో
ర్బలమని, సుజనుల అవిశ్రం
ఖలమగు ధర్మావిరుద్ధకామం బనియున్

సాత్త్వికములన, మరియు రాజసము లనగ,
తామసములన, భావము లేమికలవొ
కలుగునవియెల్ల నానుండి, కాని నేను
వానిలో లేను, అవియు నాలోన లేవు.

త్రిగుణమయములు కాన, ము త్తెఱగులైన
ఈ వికారంబులకు జిక్కి ఎల్లజగము
భ్రాంతినొంది ఎఱుంగదు, వానికంటె
పరమయిన నిర్వికారు, అక్షరుని నన్ను.

తరియించుట కష్టము, గురు
తర, మీ గుణమయము, నాదు దైవీమాయన్,
తరియింపగలరు నన్నే
శరణముగ సమాశ్రయించు జనములు దానిన్

చేపట్టినను భజింపరు,
కాపురుషులు, దుర్వివేకకలితులు, మాయా
ప్రాపితవిమోహులు, లలసులు,
పాపవ్యాపారు, లసురభావాశ్రితులై

విను, మార్తుడు, జిజ్ఞాసువు,
ధనార్థి, జ్ఞానియు ననంగ దత్పరమతులై
నను నమ్మి యుపాసింతురు
పనివడి నలుతెఱగులయిన భక్తులు, పుణ్యుల్

ఈ నలువురు భక్తులలో
జ్ఞాని సదాయుక్తుడగుట శ్లాఘ్యుడు; నాకున్
జ్ఞానికడుగూర్చు, కూర్తును
వానికి నేనును తదేకభక్తివశుడనై

అరయ నలుపు రుదారులే యైననందు,
జ్ఞానియన నామతమున సాక్షాత్తునేనె
అతడు నన్నె అనుత్తమానల్పగతిగ
ఎంచి యుక్తాత్ముడై యాశ్రయించుగాన.

పెక్కుజన్మము లెత్తినపిదపగాని
జ్ఞానియై, వాసుదేవుడే సర్వమనెడి
సమ్యగనుభూతిగనినన్ను శరణుసొరడు
నరుడు; వినుమట్టి మహాత్ముడరుదుగాదె

కోరికలచే వివేకము గోలుపోయి,
పూర్వజన్మసంస్కారము ప్రోద్బలమున
పర్యుపాసింతు రన్యదేవతల దగిలి
మనుజు లాయానిబంధన లనుసరించి

పాయక శ్రద్ధాయుతుడై
ఏయేదేవతల గొలుచు, నేయేభక్తుం
డాయాభక్తుల కొసగెద
ఆయాదేవతల మీద నచలశ్రద్ధన్

వాడును మదర్పితశ్రద్ధతోడ, ఇష్ట
దైవతవ్యాజమున నన్నెతవిలికొలుచు
నేనుగరుణింతువానికి వాని ఇష్ట
దైవతము చేతినుండియే తదభిమతము

కాని, నశ్వరంబు కౌంతేయ! అట్టులా
అల్పబుద్ధికనిన ఆఫలంబు
దేవతార్చకుండు దేవతలనుజేరు
ననుభజించువాడు నన్నెజేరు

కురువీర! యోగమాయా
వరణపరీవృతుడనగుట ప్రాకృతుల కగో
చరుడనగుదు, ననుగప్పిన
తెర దుర్భేద్యంబుసుమ్ము త్రిగుణాత్మకమై.

ఎఱుగుదునే బరిపాటిగ
పురాతనాద్యతనభావిభూతములను, త
చ్చరితములను భరతోత్తమ!
ఎఱుగడు ననుమాత్రమించుకేని ఒకండున్.

విను, మిచ్ఛాద్వేషవశం
బున బొడమిన ద్వంద్వముల విమోహితులై, పు
ట్టిననాడె పొందుచుందురు
జనులెల్లరు ప్రాయికముగ సమ్మోహంబున్

ఫలము పరబ్రహ్మార్పణ
కలనముతో పుణ్యకర్మకరణమున విని
ర్గళితాఘులైన నియతా
త్ములుకందురుపార్థ: ద్వంద్వమోహవిముక్తిన్.

భవజరామృత్యుముక్తికై ఎవరునన్ను
ఆశ్రయించిప్రయత్నింతు, రట్టివారు
యావదధ్యాత్మతత్త్వము అఖిలకర్మ
కాండమును బ్రహ్మమేయని కాంతురెరిగి,

సాధిభూతుని, సాధిదైవాధియజ్ఞు
నను నిజంబుగ దెలియగల్గిన కృతాత్మ
లనువిమోక్షణవేళయందైన నియత
దృఢమనోబుద్ధులై నన్ను దెలియగలరు.

అష్టమాధ్యాయము
అక్షరబ్రహ్మయోగము

అర్జునుడు:

ఆపరబ్రహ్మ మెట్టిది? ఆశ్రితార్తి
హారణ! అధ్యాత్మమన, కర్మమనగనేమి?
దేని నధిభూతమందురు? దేనికి అధి
దైవమని పేరు? భువనసంభావనీయ!

మరియ, అధియజ్ఞుడెవ్వడు!
పురుషోత్తమ! మరణసమయమున నిన్నెదలో
స్మరియించు వినియతాంతః
కరణుల కటమీద ఎట్టిగతి సమకూరున్.

శ్రీ భగవంతుడు:

అక్షరము బ్రహ్మ మద్వయ మనతిశయము,
ప్రతిశరీరములోపల ప్రత్యగాత్మ
భావమంది, నిజాంశరూపమున నిలుచు
తత్స్వభావము నెగడు అధ్యాత్మమనగ.

జీవుల సముద్భవమునకు, స్థితికి మూల
మైన యజ్ఞాహుతిని కర్మమనవచింత్రు
పార్థ! అధిభూతమని పిల్వబడు, వినాశ
వంతమగు ఈ శరీరాదివస్తువితతి.

వినుతిగనియె హిరణ్యగర్భునిగ నెవ్వ
డా విరాట్పూరుషుడె అధిదైవతంబు,
అధివసింతు అంతర్యామినగుచు నేనె
ప్రాణుల శరీరమున అధియజ్ఞుడనగ.

మరణదశయందు నైతము
మరువక మదిలోన నన్నె స్మరియించుచు మేన్
దొరగునెవం, డాతడునా
స్వరూపమును బొందు; ఇది అసంశయ మనఘా

ఏయేభావంబును తల
పోయుచు కడసారి మానవుడు కనుమూయున్,
పాయక తలంచుచుండిన
ఆయా భావమునె పొందు అతడామీదన్.

కనుక, నిరంతరమును న
న్ననుస్మరింపుము, స్వధర్మమనిపోరుము, నీ
మనసును, బుద్ధియు నాపై
జొనిపితివా, మత్పదంబు జొత్తువు చులకన్

అనితరవిషయగతాలో
చనము, చిరాభ్యాసయోగసహితమునగు నె
మ్మనమున నను చింతింపుచు
జనములుకనగలరు దివ్య, శాశ్వతపురుషున్.

భక్తిసంయుక్తుడై, ప్రాణోత్క్రమణవేళ,
   పరిణతదృఢయోగబలము కలిమి
బొమదోయినడుమ ప్రాణమును లెస్సగ జొన్పి
   అవ్యక్తు నఖిలలోకాతిరిక్తు
సర్వజ్ఞు, సర్వశాసకుని, సనాతను
   అణువుకంటె అణీయమైనవాని
మాయాంధకారదవీయుని రవివర్ణు
   భావనాతీతదివ్యస్వరూపు

ఆగమాంతవేద్యు నఖిలప్రభవభూమి
నచలమానసమున ననుజపించు
అలఘుపుణ్యశాలి ఆద్యంతవిరహిత
మైన బ్రహ్మమందు నైక్యమందు

ప్రవచింతుర్ నిగమజ్ఞు లక్షరము, పూర్ణంబించునెద్దాని, సు
వ్యవసాయుల్ వినివృత్తకాములకు గమ్యంబెద్ది, ఎద్దానికై
అవలంబింతురు ముక్తికాముకులు భవ్యబ్రహ్మచర్యంబు, వా
సవి! ఆస్థానము నీకు తేటపరుతున్ సంక్షేపరూపంబునన్

సర్వేంద్రియములను చక్కఁగ నియమింప
  మును తదీయద్వారములను మూసి,
దృశ్యజాలమునుండి తిగిచి దృక్కఁన నిల్ప
  మనసును హృదయపద్మమున జొనిపి,
మస్తకంబున సుషుమ్నానాడివెంబడి
  ప్రాణంబు బ్రహ్మరంధ్రమున నునిచి,
పరిపూర్ణజీవాత్మపరమాత్మసంయోగ
  మను యోగధారణ నాశ్రయించి,

అవల ఓమను పావనైకాక్షరమును
ఉచ్చరించుచు దానివాచ్యుడనునన్ను
ఎడతెగక సంస్మరించుచు ఒడలు విడిచి,
పయనమగు నెవ్వ, డతడేగు పరమగతికి

అనుదినము నన్ను నెవ్వం
డనన్యచిత్తమున దలచు ననవరతంబున్
వినుము ధనంజయ: సులభుం
డను నేనానిత్యయుక్తునకు భక్తునకున్

ఘనదుఃఖకరము జన్మం
బనిత్యమనితెలిసి, ఇట్టి లచలితభక్తిన్
నను బొందిన బొందు, పున
ర్జననీజనజఠరపితరశయనవిముక్తిన్

పునరావర్తకములె ఫ
ల్గున! లోకములెల్ల బ్రహ్మలోకము వరకున్
కననేర్తురు ననుగలసిన
జనమెనుమీ, జననమరణచక్రవిముక్తిన్

యుగములు నాలుగువేలౌక
పగలు విధాతృనకు, అంతపరిమితికలదే
యగునతనిరేయి, తెలిపిరి
యుగదీర్ఘభుజాఢ్య! ఇటులహోరాత్రవిదుల్

వ్యక్తచరాచరగణ, మ
వ్యక్తంబునబుట్టు దత్ప్రభాతంబున అ
వ్యక్తములో లీనంబగు
వ్యక్తను శేషముగ, రాత్రియగుటయు విజయా!

ఆచరాచరములె అర్జున! చర్విత
చర్వణముగ పెక్కుజన్మలెత్తి
సమయురాత్రిపూట, తమకర్మవశమున
మగుడపుట్టుచుండు పగటిపూట

అమరేంద్రాత్మజ! పైనబేర్కొనిన అవ్యక్తంబుకంటెన్, వేరే
య్యము, వేలొక్క సనాతనంబయిన అవ్యక్తంబె బ్రహ్మంబు; లో
కములున్ లోకపతుల్ నశించినమహాకల్పాంతమందైన అం
తములేకుండ వెలుంగుచుండునది నిత్యంబై, నిరాలంబమై

విను మక్షర మవ్యక్తం
బనునదియే దదియె పరమమగుగతి; అటకుం
జనువానికిలేదు నివ
ర్తన, మదినాపరమైనధామము పార్థా!

ఎల్లజీవులు నెలకొను నెవనిలోన
ఎవనిచే వ్యాప్తమయ్యె నీభువనమెల్ల
భక్తితాత్పర్యరాగి, నాపరమపురుషు
దెలియు, మనితరభక్త్యైకసులభుడగుట

ఎత్తెరుపువట్టిచని, భర
తోత్తమ! మరణించినట్టి యోగిజన, మనా
వృత్తిని, ఆవృత్తిని గను
అత్తెరువులు నీకు వినుతు నాలింపుమొగిన్.

జ్యోతియును అగ్నియును, పగల్, శుక్లపక్ష,
మవల షణ్మాసమగు ఉత్తరాయణమును,
ప్రాపకులుదేని, కాత్రోవబట్టియేగి
బ్రహ్మమునుజేరుదురు జనుల్ బ్రహ్మవిదులు

క్రీడి! ధూమము, రాత్రియు, కృష్ణపక్ష
మవలి షణ్మాసమగు దక్షిణాయనమును
ప్రాపకులుదేని కాత్రోవబట్టి యోగి
చంద్రజగతికిజని, పునర్జన్మమొందు

విను, మర్చిరాదిమార్గం
బనగాదగు శుక్లమార్గ మరికట్టు బున
ర్జననము,ధూమాదిపథం
బనుకృష్ణపథంబు దాని నాపాదించున్

ఈయిరుతెరువులు నెఱిగిన
యే యోగియు మోహమందడెన్నండైనన్,
ధీయుతుడవు కావున నీ
వోయనఘ! అజస్రయోగయుక్తుడవగుమీ

దీని జక్కగనెఱిగి అతిక్రమించు,
వేదముల, యాగముల, ధనోవితరణముల
పడయు పుణ్యఫలంబు సర్వమును యోగి
పరమమైన అనామయపదమునొందు

నవమాధ్యాయము

రాజవిద్యా రాజగుహ్యయోగము

శ్రీ భగవంతుడు :

విజ్ఞానసహితమైన మ
హజ్ఞానము, దీని నీకు అలవరతు, గతా
పజ్ఞుడవుగాన, విను మా
విజ్ఞత అశుభంబునుండి విడిపించునినున్

రాజవిద్యయనగ, రాజగుహ్యంబన,
ఒప్పు నిది పవిత్ర, ప త్తమంబు,
అభ్యసింప సులభమైనది, సాక్షాత్సు
ఖావగమము, ధర్మ్య, మవ్యయంబు

విను, మీ శ్రేయోధర్మం
బున శ్రద్ధారహితులైన భూరివిమోహుల్
ననుగానలేరు, పడుదురు
జననజరామరణరూపసంసారమునన్

చక్షురాదుల కగోచరమైన మూర్తితో
యీ జగంబునే నావరింతు,
నిఖిలభూతగణంబు నెలకొను నా యందు,
కాని నేనుండను వానిలోన;
అరయ భూతములు నాయందుండునవికావు,
కనుము నాదైవయోగము గిరీటి!
పుట్టించు, భరియించు భూతసంతతిగాని,
వానిలోనెప్పుడు నిల్వదు మదాత్మ:

ఎల్లెడల సంచరించుచు నెట్లు నిలుచు
ఆకసములోన దానిచే నంటబడక,
నిత్యము మహా సమీరము, నిలిచియుండు
అట్లు నాలోన సకలచరాచరములు.

ప్రళయవేళలందు పార్థ! నా ప్రకృతిలో
భూతగణ మశేషముగ లయించు,
క్రమ్మరంగవాని గల్పింతు నాదుసం
కల్పశక్తి గల్పకల్పమందు

పాండవేయ! నాదుప్రకృతిని గైవస
పఱచుకొని, సృజింతు మరల మరల
ప్రకృతివశము నొంది, పరతంత్రమైన యీ
సకలభువనభూతసంచయమును.

కాని, నిబంధింపవు న
న్నానశరిపువీర! ఆమహాకర్మంబుల్
వానియెడ నేను తగులని
వానిగ, ఆ జోలిలేనివానిగ నుందున్

నాయధ్యక్షత క్రిందనె
ఈ యెల్ల చరాచరముల నీను ప్రకృతి, కౌం
తేయ! ఆదికారణముగనె
పాయక యావజ్జగంబు పరివర్తించున్

సరకుగొనరు నన్ను జడులు లోకముతోడి
మనుజమాత్రునిగనె మదిదలంచి,
ఎల్ల భూతములకు ఏలికననుచు నా
పరమతత్త్వమెఱుక పడనికతన

కారణజన్ములనిగా న
న్నారసి దరిజేరలేని వ్యర్థజ్ఞానుల్
వా రలసులు, వ్యర్థాశా
ప్రారంభులు, రాక్షసాసుర ప్రకృతివశుల్

దైవీసంపదతోడి మ
హావిదులు, మహాత్ము లజుడ, నవ్యయుడ మహా
దేవుడనను ప్రత్యయమున
సేవింతురు నన్ననన్యచిత్తముతోడన్

సతతమునను గొనియాడుచు,
యతచిత్తులు, నిత్యయుక్తులై, నాకు సదా
కృతవందనులై యచల
వ్రతులై వారర్థి బర్యుపాసింత్రు ననున్

అనఘః అద్వైతభావనయైన జ్ఞాన
యజ్ఞమునగొందఱు భజింప, అట్లుగాక
ద్వైతభావనతోడ గొందఱు భజింత్రు;
విశ్వతోముఖు ననుగొల్చు వివిధగతుల
వారివారి సంస్కారముబట్టి జనము

క్రతువనగ యజ్ఞమనగా
హుతమనగా ఆజ్యమనగ, ఓషధియనగా
హుతవహుడన మంత్రబన
అతులమతీః విశ్వమూర్తి నగునేనెసుమీః

పితయును, మాతయు, ధాతయు
పితామహుడునేనె సకలవిశ్వమునకు; ఓం
కృతియు, పవిత్రము, వేద్యము,
శ్రుతిత్రయము నేనెయని ఎఱుంగుము విజయాః

గతియును, శరణము సాక్షియు
పతియు, నివాసమును, గురువు ప్రభవప్రళయ
స్థితులును, అవ్యయబీజము
హితుడును, పెన్నిధియు నేనె ఈ జగమునకున్

నేనె కలిగింతు వేడిమి
వానలు కురియింతు వానివారింతును ధీ
మానుజ! సదసత్తులు విను
మేనే, అమృతంబు నేనె, మృత్యువు నేనే

త్రైవిద్యుల్ నను యజ్ఞయాగముల నారాధించి, తత్సోమసం
సేవంబావనులై, విముక్తి తెరువుం జింతింప: రత్యంతకా
మావేశంబున, స్వర్గలోకసుఖలీలాభోగమర్థించి దే
వావాసంబునకేగి చొక్కుదురు దివ్యానేకభోగంబులన్

అట్లుభోగించి, పూర్వపుణ్యము క్షయింప
మర్త్యలోకము జొత్తురు మరలవారు;
కాంతురిట్లు త్రయీకామ్యకర్మకరులు
భోగనిరతులు తెగనిగతాగతములు

మనసార సంస్మరింపుచు,
అనన్యులై యాశ్రయింతురర్జున! నన్నె
జను, లాసదాభియుక్తుల
ఘనయోగక్షేమమునకు గావలినగుదున్

ఇతరదేవతల దదేకమనస్కులై,
కొలుతురెవరు శ్రద్ధకొనలుసాగ,
అవిధిపూర్వకముగ, అఖిలరూపుని నన్నె
కొలుతురట్టివారుకూడ పార్థ

10)

విను, ఫలభోక్తయు, ప్రభువును
అనఘాత్మక! నేనె సకలయజ్ఞంబులకున్
ననునిట్లు యథార్థంబుగ
గననేరనియజ్ఞకర్త కను జతనంబున్

ఫలమో, పుష్పమొ, పత్రమొ
జలమో నాకర్పణముగ సద్భక్తి విని
ర్మలహృదయు డెవ్వడిచ్చిన
ఎలమింగయికొని అనుగ్రహింతును వానిన్

ఏమిచేయుదు, వేమిచేయింపదలతు
వేమి భుజియింతు, వేదానమిత్తు వేమి
వేల్తు వేతపముందువు: విమలభక్తి
ఆచరింపువాని నాకర్పితముగ

మేలుగీడును గలిగించు మేటికర్మ
బంధనమునుండి ఇటు విడివడుదువీవు,
సతతసన్న్యాసయోగనిష్ఠితమనంబు
గలిగి ముక్తుడవై నన్ను గలియగలవు

చెలిమి పగయు నాకు గలుగదెవ్వని యందు
సకల భూతములకు సముడనేను,
భక్తినను భజించువాడు నాయందుండు
ఉందు నేనువానియందు పార్థ!

అవగుణాచారుడగుగాక, ఎవడునన్నె
అచలమతి ననన్యాశ్రయుడై భజించు
పరిగణింపుము వాని సత్పురుషుడనియె
మంచిపనిచేయుటకు నుత్సహించెగాన

అతడచిరకాలముననె ధర్మాత్ముడగును,
సవినయుండగు, పడయు శశ్వత్ప్రశాంతి
విను "నశింపడు నాభక్తు"డనఘచరిత!
పలుకు మీమాట యొరులకు బాసచేసి

పతితులు, పాపజన్ములును పాపులు నన్నుసమాశ్రయించి స
ద్గతిగనజాలిరన్న, జితకాములు మామకభక్తకోటిసం
గతిమరి చెప్పనేల? అసుఖప్రద, మస్థిర, మీ భువిన్ జనిం
చితివి, ననున్ భజించి, భవసింధువు నుత్తరియింపు మర్జునా!

మన్మనస్కుడవును, మద్భక్తుడవు కమ్మ
నాకు సంఘటింపు నతులు నుతులు
మత్పరాయణుడవు మన్నిషితాత్ముడ
వగుము మత్స్వరూపి వగుదువిట్లు

దశమాధ్యాయము

విభూతి యోగము

శ్రీ భ గ వం తు డు :

మరల నొకమాట తెన్నగ
అరిసూదన! వినుము పరమమగు నా మాటన్,
భరితాసక్తు డవగునీ
పరమహితముగోరి తేటపడగ వచింతున్.

సురలెఱుగరు నా మూలము,
ఎఱుగరు ఋషిగణముకూడ, ఎందులకన్నన్
సురలకు, మహర్షి గణమున
కరయగ మూలమును నేనె అఖిలవిధములన్.

స్థావరజంగమమయభూ
తావిర్భావస్థితిక్రియాప్రత్యవహా
రావృత్తులు నాలీలలు
భావాతీతంబు మదనుభావము పార్థా

ననులోకమహేశ్వరుడని
అనాదియని ఎవ్వడెఱుగు ఆత్మజ్ఞుండై
ఘనుడతడు విమోహావిలం
ఘనుడై ప్రాపించు సకలకలుషవిముక్తిన్

తెలివియు, బుద్ధియున్, శమము, తిన్నదనంబు,దమంబుసత్యమున్
కలత భయాభయంబులును, కష్టసుఖంబులు, చావుపుట్టుకల్
చెలిమియు,విగ్రహంబు, సమచిత్తత, తాల్మియు నాదిగాగ, నా
వలననెచొప్పడున్ వివిధభావపరంపర ప్రాణికోటికిన్

అనఘులు సప్తమహర్షులు,
మనువులు మద్భావులయిన మానసజాతుల్
వినువారి సంతతియె, యీ
జనసంతతియెల్ల భరతసంతతివర్యా!

ఏనఖిలమునకు ప్రభవ
స్థానము, నఖిలంబు నాకతనవర్తించున్
జ్ఞానులిదియెఱిగి అనుకం
పానిరతు భజింత్రు నన్ను భావాన్వితులై

అర్థి నన్యోన్యబోధకులగుచు వారు
కడపుదురు ప్రొద్దు మత్ప్రసంగములతోడ:
మద్గతప్రాణులై సదా మన్మనస్కు
లై రమింతురు,ముదితులై అవిరతముగ

పరమప్రియమున నాయెడ
మరగినమదితో భజించు మద్భక్తులకున్
కరుణింతు జ్ఞానయోగము
దరియగలరు వారునన్ను తత్త్వాహ్యమునన్

కేవలము వారివలనికృపావశమున
ఏను తద్భావముల నాశ్రయించియుండి
సమయజేతుదదజ్ఞానజనితతమము
జ్ఞానదీపప్రకాశప్రసారణమున

అర్జునుడు:

పరమాత్మ! పరబ్రహ్మవు
పరమపవిత్రుడవు, పరమపదమవు సదస
త్పరుడ, వభవుడవు దివిష
త్పరిషదుపాస్యుడవు, భక్తపరతంత్రుడవున్

దేవర్షి నారదుండును,
దేవలు, డసితుండు వ్యాసదేవుడు నాకున్
నీ విభవ మొగడించిరి
నీవలననువింటినేడు నిండినవెమ్మిన్

నీవిప్పుడానతిచ్చిన
యావద్విషయంబు సత్య మచ్యుత! త్రిజగ
త్పావన! నీవ్య క్తిత్వము
దేవతలకు అసురులకు అతీతము తెలియన్

పామెఱుగు పాముకాళులు
నీమహిమాభోగమీవె నేర్తువు తెలియన్
శ్రీమన్ముకుంద! కేశవ!
స్వామీ! భూతేశ! భూతభావన! శౌరీ!

నీవేమి విభూతులతో
యావల్లోకాంతరమున వ్యాపించితి; వా
భావాతీతమహాద్భుత
భావత్క విభూతు లెఱుగ బలుకుము నాకున్

ఏనెవ్విధమున నిత్యము
ధ్యానించిన, నీవు తెలియనగుదువు నాకున్,
ధ్యానమున కనుగుణంబుగ
ఏనేయే భావముల గ్రహింతు మహాత్మా!

నీవిభూతిగరిమ నీయోగశక్తియు
వినగవలతు మరల విస్తరముగ
ఎంత గ్రోలికొనిన సంతృప్తి తీరదు
నీవచోమృతంబు దేవదేవ!

శ్రీ భగవంతుడు:

మంచిది కురుప్రవీర! ఇమ్మరి వచింతు
ఆలకింపుము; దివ్యము, లతులితములు
నావిభూతులలో ప్రధానములు కొన్ని
మేరలేదు తదీయవిస్తారమునకు

ఏను ప్రత్యగాత్మ నెల్ల భూతములందు
నిలుతువాని హృదయముల గిరీటి!
ఇదియెకాదు వానికెల్ల గుడాకేశ!
మొదలు, నడుము నేనె తుదియు నేనె

ఆదిత్యులలో విష్ణుడ
నౌదు, మరియు శంకరుడ మహారుద్రులలో
నాదములలోన ప్రణవము
వేదంబులలోన సామవేదము నగుదున్

శీతాంశుడ చుక్కలలో
జ్యోతిస్సులలోన రశ్మియుతుడైన రవిన్
చేతము నింద్రియములలో
చైతన్యము నేనె జంతుసామస్త్యమునన్

దేవతలలో మహేంద్రుడ
పావిత్ర్యావహులలోన పవమానుండన్
పావకుడ నష్టవసువుల
స్థావరములలోన నత్యుదగ్రహిమాద్రిన్

మేరువు నద్రికులంబున
ఐరావతమను మతంగజానీకమునన్
భూరినదులందు గంగను,
పారావారమను నీటిపట్టులలోనన్

వరుణుడ జలదేవతలను
విరజస్తములైన యోగవిదుల భృగుండన్
గురువులలో సురగురుడను
మరీచియనువాడ సప్తమారుతములలోన్

సేనానులలో గుహుడను
ధేనుగణములోన కామధేనువు నగుదున్
ధానుష్కులలో రాముడ
జానుగ యజ్ఞములలోన జపయజ్ఞంబన్

శాసకులలోన యముడను
వాసుకిని విషోగ్రభుజగవర్గములోనన్
కేసరిని మృగకులంబున
మాసంబులలోన వినుము మార్గశిరంబన్

యక్షాదులలో శ్రీదుడ
రక్షోవంశీయులందు ప్రహ్లాదుండన్
వృక్షములలోన రావిని
పక్షులలో వేగవత్సుపర్ణుడ నగుదున్

పవిని మహాయుధములలో
అవిషములగు నాగులం దనంతుడ, నుచ్చై
శ్రవమను సైంధవములలో
దివిజర్షులలోన కృతమతీ! నారదుడన్

నారీవిభూషణములగు
సైరణయును ధృతియు, స్మృతియు సౌశీల్యంబున్
ధారణశక్తియు ప్రేమయు
హీరమ్యత్వమును, శ్రీసమృద్ధియు నేనే

అఖిల విద్యలందు అధ్యాత్మవిద్యను
అర్యముడను పితరులందు నేను,
బ్రహ్మవేత్తలందు బాదరాయణుడను,
ప్రజనుడయిన భావభవుడ నేను.

కపివరుల మరుత్తనయుడ
కపికేతన! వినుము మనుజగణములలోనన్
నృపతిని, ఘనసిద్ధులలో
కపిలుండను, చిత్రరథుడ గంధర్వులలోన్,

మానుగ ఋతుచక్రంబున
నేనువసంతమను, గోపనీయంబులలో
మౌనమనునేను, విమల
జ్ఞానంబునునేను జ్ఞానసంపన్నులలోన్.

జయమును, వ్యవసాయంబును
జయిష్ణువుల విమలనీతిసంపదయు, ధనం
జయ! నేనె, మరియు నాది
క్షయములు మధ్యమునునేనె సర్గంబులకున్.

అఖిలఛందస్సులందు గాయత్రినగుదు
ప్రాడ్వివాకుల ధర్మవిప్లవము మాన్పు
దండమును వాదరతుల వాదమునునేను
సాత్త్వికుల సత్త్వగుణమను సవ్యసాచి!

కరణములలోన అంతః
కరణంబను, కవులలోన కావ్యుడ, పద్మా
కరముల మానసమను, అ
క్షరమాలికలోన నే అకారమునగుదున్

వాసుదేవుడ యాదవాన్వయులలోన
పాండునృపసంభవులలోన ఫల్గుణుడను
ఘనబృహత్సామమను సామగానమందు
ప్రథితవర్షములందు భారతము నేను

లేవు ప్రతికారములుదేని లీల, కట్టి
అఖిలజంతుసంహారిణియైన క్రూర
మృత్యువును నేను, ఎవ్వరికేని గడవ
రాని అక్షయకాలము నేను పార్థ!

ఈ జీవకోటికెల్లను
బీజంబగునెద్ది, అదియు వినుమేనె యశో
రాజిత! చరాచరంబుల
ఏజీవము నుండజాల దేనుండనిచో

నిరవధికంబులు కావున
కురుశేఖర! వానిలోన గొన్నింటిని నీ
కెరిగించితి, నా దివ్య
స్వరూప విస్తారములను సంక్షేపముగన్

సకలస్థావరజంగమాత్మకసువిస్తారప్రపంచంబులో
అకలంకంబు, విభూతిబంధురమునై అత్యూర్జితోదాత్తరే
ఖకు దావై ఒకవస్తు వెప్పుడెచటన్ గన్పట్టినన్ దాని మా
మకతేజోంశసముద్భవంబనియె సంభావింపు భవ్యాత్మకా

ఈలీల విస్తరింపగ
నేలా? ఒకమాటలోన ఇపుడెరిగింతున్
నాలోనొక అంశముననె
త్రైలోక్యమునిండి, నేను దాని ధరింతున్

విశ్వరూపసందర్శనయోగము

అర్జునుడు :

పరమము గుహ్యము శ్రేయ
స్కర, మీ అధ్యాత్మవిద్య, చక్కగ నాకున్
కలిపితి, వనుగ్రహంబున,
మురభంజన! విగతమయ్యె మోహము నాకున్

సేవలనవింటి, భూత
ప్రావిర్భావాత్యయములు పర్యాప్తముగన్
వైవిధ్యముకల నీయను
భావంబును నాకు తేటపడియె ముకుందా!

కను, మాదిత్యుల, వసువుల,
మనువుల, రుద్రులను, ఋషుల, మారుతముల, అ
శ్వినులను, మున్నెన్నడు నీ
కనుగొనని విచిత్రములను కవ్వడి! నాలోన్.

కనబడు కేంద్రీకృతమై,
కనుచెదర, చరాచరాత్మకము త్రిభువన మీ
తనువున, పరిశీలింపుము
ధనంజయా! మరియు పెక్కు ద్రష్టవ్యములన్.

కనజాలవు ప్రాకృతమగు
కనుగవతో దీనిగాన,కరుణించెద నీ
కనఘ! అలౌలికచక్షు
ర్జననమును, మదీయయోగచాతుర్యమునన్

సంజయుడు:

అని దివ్యదృష్టియిడి, అ
ర్జునునకు యోగీశ్వరేశ్వరుడు హరి చూపెన్
జనవర! ఐశ్వరమగుతన
మునిజనహృద్ధ్యేయమును సముజ్జ్వలమూర్తిన్.

ఆకవ్వడి దర్శించె, అ
నేకాద్భుతదర్శనము, అనేకముఖాక్షి
వ్యాకీర్ణమును, గదాధరు
భీకరరూపమును, సర్వవిస్మయమయమున్.

దివ్యానేకాభరణము,
దివ్యానేకోద్యతప్రదీప్తాయుధమున్,
దివ్యవిలేపనగంధ
ద్రవ్యంబును. దివ్యదామధౌరేయమునై

గగనసీమ పట్టపగలింటిసూర్యులు
వేవురొక్కసారి వెలిగిరేని
ఎంతవెలుగుపుట్టు, అంతటివెలుగుతో
అతిశయించె, ఆయనంతమూర్తి.

బహువిధముల నున్న ప్రవిభక్తమైయుండు
భువనమెల్ల, ఆదిపురుషుడైన
ఆమురారివిగ్రహమున నేకస్థమై
గోచరించె సవ్యసాచికపుడు.

వెఱపును, వెఱగును మదిలో
పిరిగొన, మైపులకరింప, పెంద్రుకనిక్కన్
శిరసాకృతవందనుడై
నరుడిట్లనె విశ్వరూపునకు సాంజలియై.

అర్జునుడు:

"దేవ! నీదుదివ్యదేహములో గంటి
పంకజాసనస్థు బ్రహ్మదేవు,
సకలదేవతలను, సకలచరాచర
భూతములను, దివ్యభుజగములును.

సర్వతో బహుభుజవక్త్రచక్షురుదర
మహితమగు నీయనంతవిగ్రహములోన
తుదయు, నడుమును, మొదలును తోపదెచట,
విశ్వకారణ! విశ్వేశ! విశ్వరూప!

భూరిమకుటగదాచక్రధారివైన
నిరతిశయరూపు నినుగంటి, దురవలోక
సర్వతోదీప్తమానప్రచండతేజా,
అప్రమేయుని, దీప్తానలార్కనిభుని.

పరమజ్ఞేయుడ, వీవ
క్షరుడవు, జగములకు నిత్యసంశ్రయుడవు, సు
స్థిరధర్మగోప్త, వజుడవు,
పురాణపురుషుడవు, పరమపురుషుడ వీశా!

అతిమాత్రాద్భుతదివ్యదర్శనుడవీ వాద్యంతశూన్యుడ వ
ద్యతబాహుండ, వసంతవీర్యుడవు చంద్రాదిత్యనేత్రుండ, వ
చ్యుత! నీనోళుల నిప్పుకల్ దొరలగాచూపట్టి తౌరా జగ
త్త్రితయంబుందపియింప బూనినక్రియన్ దేజో మహిష్ఠండవై

జగములు భయసంక్షుభితము
లగుచున్నవి నీభయంకరాకృతిగని భూ
గగనదిగంతరమంతయు
అగుపించె భవన్మయముగ అఖిలాండపతీ

బహుదంష్ట్రాభీషణమై
బహువదనభుజాక్షిపాణి పాదంబగు నీ
మహదాకృతిగని లోకులు
బహువ్యథితులైరి, నేను భయపడుచుంటిన్

ఆకసమునంటి నలుగడ లావరించి
నిడుదకన్నులు తీక్షింప వెడదనోళ్ళు
తెఱచికొనియున్ననినుగని దేవ! నాకు
ధృతి పటాపంచలయ్యె శాంతియునడంగె

అలఘుదంష్ట్రికరాళములైన నీదు
వక్త్రముల కాలవహ్నికల్పముల గనియె
దిక్కుతోచక, దిగులొంది చిక్కువడితి
నన్ను కరుణింపు దేవ! జగన్నివాస!

గురుభీష్ములు కర్ణాదులు
కురుతనయులు, వారిమిత్రకూటమియును, మా
తరపున నున్న వజీరులు
త్వరపడి తమ బాసలైన దళములతోడన్

చొచ్చుచున్నారు తరమిడివచ్చియదిగో
వాలుకోఱల తోడి నీనోళులందు
తఱచు నీ పండ్లసందున తలలుకొన్ని
చిక్కుకొని బిట్టుతుమురయ్యె చిటికలోన

బలుకడలిలో నదీబహు
సలిలౌఘములెట్లు చొచ్చిసంలీనమగున్
వెలుచన వెగిరట్లు సము
జ్జ్వలించునీ నోళ్ళలోనబడి యీవీరుల్

దరికొన్నచిచ్చులోనికి
త్వరితగతిన్ దూకు మిడుతదండుపగిది, నీ
తెఱనోళ్ళప్రవేశింతురు
నరులెల్లను, వేగపడి వినాశమునొందన్.

నాలుకలుచాచి, భయదో
త్కీలములగు నోళ్ళలోనికిన్ జంతువులన్
వేలాగి చప్పరింతువు
కేళియెనీకిట్టి ఘోరకృత్యంబు ప్రభూ!

నీవెవ్వ రేమిపనికై
ఈవిధి నుగ్రాకృతిన్ వహించితివకటా!
దేవేశ్వర! నినుదెలియం
గావేడెద, కేలుమోడ్చు, కరుణింపుననున్,

శ్రీభగవంతుడు:

కాలుడను నేను, లోకసంక్షయకరుండ,
ఆయితుడనై తి లోకసంహారమునకు
నీవు వధియింపకున్నను, మీవిరోధి
వీరలందఱు లేకుండువారెఇంక

కనుకలెమ్ము, విరోధివర్గమునుగెలిచి.
అమలయశమును, ప్రాజ్యరాజ్యమును గొమ్ము;
పడిరినాచేతనే ముందె పగతురెల్ల
అర్జున! నిమిత్తమాత్రుడవగుము నీవు.

విగతవీర్యులజేసి, నీపగఱనెల్ల
నేడు కడప్రాణమున నిల్పినాడనేను
వీరి నలవోక చంపుము, వెఱపవలదు
కలనగెలుతువు నే బూటకాపునీకు"

అనినముకుందుని పలుకులు
విని, గడగడవడకి, మ్రొక్కి, విన్వచ్చుడు క
ష్ణునితో తొట్రుపడుచు ని
ట్లనియెమరల, భీతభీతుడై, ప్రాంజలియై.

జనలోకంబు భవత్ప్రకీర్తనమునన్ సమ్మోదముంబొందు; నీ
త్యనిబద్ధాంజలియై భజించునిను సిద్ధశ్రేణి; దైత్యుల్ పలా
యనముంజేతురు. చేవదక్కినినుగన్నంతన్; హృషీకేశ! ఇం
తనగాజాలని నీమహాత్మ్యతకు యుక్తంబుల్ గదా ఇన్నియున్.

ఏల మ్రొక్కడు జగము దేవేశ! నీకు,
బ్రహ్మకును నీవె ఆదికర్తవు మహాత్మ!
సత్తుకు అసత్తుకును విలక్షణుడవైన
అక్షరము నీవె, అభవ! అనంతవీర్య!

ఆదిదేవుడవీవు, వేద్యమవు నీవు,
వేత్త, వేకాశ్రయుండవు విశ్వమునకు,
అపునరావృత్తి యగు పదంబవు, పురాణ
పురుషుడవు, జగద్వ్యాపివి, పరమ పురుష!

నీకు మ్రొక్కెదవేసార్లు లోకమాన్య!
ఏటికోళ్ళవె నీకు నా ఏడుగడకు
మోకరిల్లుదు నీకు నే ముందువెనుక!
దేవ! చేమోడ్తు నీకన్నిదెసలనుండి.

తడవులనుండి నిన్ను పరతత్త్వవిదుల్ కొనియాడగా, స్వయం భుడవు, పరాత్పరుండవని బుద్ధినెఱింగియు, నంతలోనె, నెయ్యుడవని, మేనబావ వనియుం దలపోసి, అలక్ష్య దృష్టినై నడచుచునుందు నేనకట! నాయవివేకమహత్త్వమెట్టిదో!

మేలమాడితి, నవ్వితి, నాలిగొంటి,
నిన్ను సామాన్యబాంధవుని గదలంచి
కేళిసల్లాపభోజనవేళలందు
అన్యుల సమక్షమునను, ఏకాంతమునను.

తండ్రివీవు చరాచరాత్మకజగతికి,
పూజ్యపదుడవు, సర్వోత్తముడవు నీవు,
సముడులేడు జగత్త్రితయమున నీకు
అధికుడెటుకల్గు అప్రతిమానుభావ!

కనుక జగచ్ఛరణ్యా! పదకంజములంబడి మ్రొక్కి వేడెదన్
తనయుని తప్పిదంబు దలిదండ్రులు, భృత్యుని తప్పు స్వామియున్,
తన ప్రియురాలి నేరమును తత్ప్రియుడున్ క్షమియించురీతి, వా
రని కృపసైపవే మదపరాధములం గరుణాపయోనిధీ!

కంటి నదృష్టపూర్వమును, కంటినపూర్వముదంబు, కాని, మి
న్నంటి ప్రచండమైన భవదాకృతి నెక్కువ సేపు చూడలే
కుంటి, భయంబునన్ వడకుచున్నది నామదితోడ మేను, నీ
తొంటి ప్రసన్నరూపము యదుప్రభు! చూపుము నాకు క్రమ్మఱన్

ధరియింపుము నీ మునుపటి
స్వరూపమును, ఖడ్గచక్రచాపగదావి
స్ఫురితచతుర్భుజములతో
పరమేశ్వర! విశ్వరూప! బాహు సహస్రా!

శ్రీ భ గ వం తు డు :

మదమోఘయోగబలమున
సుదుర్లభంబనక నీకు చూపితి నాయీ
మొదలిటిరూపము, నీ యెడ
హృదయంబు ప్రసన్నతామహిమ బొందుటచే.

దానములం, దపంబులు, సుదక్షిణయాగములున్, నదీనద
స్నానములున్, జపంబులును, సాధుని షేవణముల్, వ్రతంబులున్,
ధ్యానములున్, సమగ్రనిగమాధ్యయనంబులు చేసి చేసియున్
కానగలేరు దీని, విను కానగ నోచితి వీవె అర్జునా!

వ్యాకులుడవు, వికలమతివి
కాకుము నా విశ్వమూర్తిగని, ముందటి సౌ
మ్యాకృతి వహింతునిక, ని
ర్భీకుడవై, చూచి, ముదితహృదయుడ వగుమీ.

సంజయుడు :

అని గోవిందుడు ముందుగ
తన వైష్ణవమూర్తి జూపి, తరువాత మనో
జనితభయముడిపి, తగ న
ర్జును దేర్చెను, సౌమ్యమనుజరూపధరుండై.

అర్జునుడు :

ఏ నిపుడు సౌమ్యమగు నీ
మానుషరూపమునుచూచి, మధుసూదన! ఎం
తేనియు స్వస్థుడనైతిని,
నానైజము, నా సచేతనత్వము గంటిన్.

శ్రీ భగవంతుడు :

కురువీర! సుదుర్దర్శ్యం
బరయగ నీకనిన యీమదాకృతి, సాక్షా
త్కరణీయము యోగులకును
సురవరులకుగూడ, నీకె చూపితి గరుణన్.

వేదాధ్యాయులు చూడలేరు, తపసుల్ వీక్షింపగాలేరు, నా
నాదాన క్రతుకర్మ కర్మఠులు కానన్ లేరు, వేదాంతసం
వాదప్రౌఢులు కాంచలేరు, పరమున్, భక్త్యేకగమ్యున్ ననున్
నీ దర్శించిన యీ స్వరూపమున, కుంతీపుత్ర! వేయేటికిన్.

వాఙ్మనఃకాయముల శుచిత్వము, అనన్య
భక్తియుక్తియు గలవాడె శక్తుడగును,
వత్స! ఏవంవిధుని నన్ను వాస్తవముగ
తెలిసికొనుటకు, కనుటకు, కలియుటకును.

నా నిమిత్తమె కర్మియై, నన్నెచరమ
గమ్యముగ నెంచి, సకల సంగములు రోసి,
పగ ఎవరిపట్లలేని నా భక్తుడెవడు,
వాడు భవముక్తినందు, నా భావమందు.

భక్తియోగము

అర్జునుడు :

పరమాశ్చర్యగుణస్వరూప సగుణ
బ్రహ్మంబుగానెంచి, కొం
దరు నిన్నున్ భజియింప, కొందరనుసం
ధానింతు, రవ్యక్తమున్

పరతత్త్వంబునునైన నిర్గుణపర
బ్రహ్మంబుగానెంచి, ఈ
శ్వర! వీరిద్దరిలోన యుక్తతముగా
భావింతు వీవెవ్వనిన్.

శ్రీభగవంతుడు :

సగుణనిర్గుణ పర్యుపాసకులలోన
వాసియనుమాట లేదు, శ్రద్ధా సమగ్రు
లై యెవరునన్ను మనసు నాయందె చొనిపి
సంతతము యుక్తులై యుపాసింతు, రట్టి
భక్తులే నా మతంబున యుక్తతములు.

స్థిరసంకల్పముతో, నిజేంద్రియమనో జిత్త్వంబు సాధించి, అ
క్షరు, నవ్యక్తు, నచింత్యు, నాద్యు, నచలున్, సర్వత్రగున్ నన్ను ఎ
వ్వరుపాసింతురు, సర్వభూతహితులెవ్వా, రా మహాజ్ఞానవ
త్పురుషశ్రేష్ఠులు నన్నెకాని, అవలన్ పొందర్ పునర్జన్మమున్.

అధికతరము ప్రయాస, మవ్యక్తమైన
బ్రహ్మమున నిష్ఠులయిన ఉపాసకులకు;
నియతచిత్తేంద్రియుడెకాని నెగ్గలేడు,
అగుణసముపాసనమున దేహాభిమాని.

అమరేంద్రాత్మజ! సర్వకర్మములు నాకర్పించుచున్, నన్ను ని
త్యము ధ్యానించుచు గొల్తురేజను, లనన్యంబైన యేకాంతయో
గముతో: అట్టి మదర్పితాత్ములగు భక్తశ్రేణి జేపట్టి శీ
ఘ్రమె దాటింతును మృత్యుసంసరణపారావారామున్ చెప్పనై.

నాయందె మనసు లగ్నము
సేయుము, నాయందె తిరము సేయుము బుద్ధిన్:
పాయక, నీవటు పిమ్మట
నాయందే నిలువగలవు నమ్ముము నన్నున్.

నీ మనోబుద్ధులు నామీద నొకవేళ
నిలకడగా నిల్పనేరవేని,
సమధికాభ్యాసయోగమున నా పయివాని
నిలువ ప్రయత్నింపవలయు నీవు:
అభ్యాసమును అసాధ్యంబేని, నామీద
గురిగల్గి మత్కర్మపరుడవగుము,
తగుకర్మములు మదర్థము చేసినంజాలు,
అటచేతిదగును నీ కాత్మసిద్ధి;
అట్లుచేయుటకూడ నీకలవికాని
పక్షమున వచ్చి, నీవు నా ప్రాపుగోరి
ఆత్మసంయమవంతుడవై త్యజింపు
సకలకర్మఫలంబులు సవ్యసాచి!

అమల జ్ఞానముకాదె పేలుతర మ
భ్యాసంబు కంటెన్, వరే
ణ్యము జ్ఞానంబునకంటె సమ్యగచల
ధ్యానంబు కౌంతేయ! ధ్యా

నము కంటెంగడు పెద్ద కర్మఫల స
న్న్యాసంబు, సంసార బం
ధము వాయుం, గలుగుం బ్రశాంతి, ఫలస
న్న్యాసంబుచే పిమ్మటన్.

అఖిల భూతములందు అద్వేష భావంబు,
కరుణయు, మైత్రియు నెరపువాడు,
సతతసంతృప్తికి, సహనంబునకు, మనో
జయితకు సంకేతమయినవాడు,
పరులను దాభయభ్రాంతుల జేయక,
పరులకు దా భయపడనివాడు,
సుఖదుఃఖములకు, అసూయాభయోద్వేగ
హర్షంబుల కతీతమయినవాడు,
సర్వసంకల్పరహితుడు, సరళహృదయు
డలఘుశుచియు, సుదా సీనాదిగాగ
అస్మదర్థ మనోబుద్ధులయిన నాదు
భక్తజనులకు నేగూర్తు పొందవేయ!

చెలగి హర్షింపడెవడు, ద్వేషింపడెవడు,
కుందడెవడు, ప్రియంబును కోరడెవడు,
ఆ శుభాశుభఫలపరిత్యాగియైన
భక్తిపరుడన్న అత్యనురక్తి నాకు.

మమకారాహంకారము
ల మడిం జొరనీని నిష్కళంకులు, విరజ
స్కులు, యదృచ్ఛాలాభ
ప్రమనులు! మునిజనులు ప్రేమపాత్రులు నాకున్.

శత్రుమిత్రులయెడ సదాసముడెవండు,
సముడెవండు మానావమానములపట్ల,
చలికి, వేడికి, సుఖదుఃఖములకు నెవడు
వికృతినొందడు, వాడు నా ప్రియుడు పార్థ!

అపరిగ్రహుం, డఖిలారం
భపరిత్యాగి, పటుభక్తిమంతుడు, ధీరుం,
డపగతఖేదుడు, మౌనియు,
నిపుణుడు, యోగియును, దృఢవినిశ్చయమతియున్;

నిరవద్యుడు, నిస్సంగుడు,
నిరాశ్రయుడు, నిత్యతుల్యనిందాస్తుతియున్
నిరపేక్షుడు, నియతాత్ముడు
నిరతస్థిరమతియు నాకు నింతురు నెమ్మిన్;

అమృత స్వరూపమగు ధ
ర్మమిది, యథోక్తముగ దీని శ్రద్ధాళువులై
సముపాసించుచు నందే
రమియించు భక్తులు మహానురక్తులు నాకున్

త్రయోదశాధ్యాయము
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగము

అర్జునుడు:

క్షేత్రమనగనేది? క్షేత్రజ్ఞుడెవ్వడు?
ప్రకృతిప్పురుషులెవరు? పరమపురుష!
ఎఱుగబలుకునాకు, మరియు జ్ఞానజ్ఞేయ
ములనుగూర్చి తెలియపలుకు దేవ!

శ్రీభగవంతుడు

వేసితివి మంచిప్రశ్నలు, విను వినాశ
శీలమగు ఈశరీరము క్షేత్రమనియు,
దానివిధ మెవ్వడెరుగు క్షేత్రజ్ఞుడతడె
అనియు నందురు తద్విదులైన బుధులు.

క్షేత్రములన్నిటిలోపలి
క్షేత్రజ్ఞుడ నేనె విశ్వసింపుము, క్షేత్ర
క్షేత్రజ్ఞ పరిజ్ఞానమె
సౌత్రామి! విశిష్టతమము జ్ఞానంబులలో

అలమహాభూతవర్గ, మహంకృతియును,
బుద్ధి, అవ్యక్తమును, మనంబును, దశేంద్రి
యములు, మరియు, పంచేంద్రియార్థములుకలసి,
క్షేత్రమేర్పడునని నిర్వచింత్రు బుధులు.

ఆత్మసంయోగమున క్షేత్రమందు పుట్టు
వికృతులని చెప్పుదురు, వానివినుము, ద్వేష,
మిచ్ఛయు, సుఖంబు, దుఃఖంబు, ఇంద్రియప్ర
వృత్తులును, చేతనయు, మనోధృతియు పార్థ!

తనుదానె పొగడుకొనమియు,
వినయము, కపటంబులేమి, వృద్ధగురూపా
సనము, శుచిత్వ, మహింసయు,
అనహంకారంబు, క్షమయు, ఆర్జవరతియున్.

సమధికచిత్తేంద్రియసం
యమనము, నిజదారసుతగృహాదులయెడ ని
ర్మమతయు, తనయిష్టాని
ష్టము లొదవినయపుడు సతతసమచిత్తతయున్.

జనతాసంసర్గవిస
ర్జనము, వివిక్తప్రదేశసంవాసంబున్,
అనసూయయు, మద్గతమగు
అనన్యయోగంబుతోడి అచలితమతియున్.

మానసమున అధ్యాత్మ
జ్ఞానము నిత్యంబు సేత, సమ్యక్తత్త్వ
జ్ఞానార్థదర్శనంబును,
మానవతామతియు, నిరుపమస్థైర్యంబున్.

జననజరారోగమరణ
జనితమహాదుఃఖదోషసంతత్యనుద
ర్శనము ననువీని జ్ఞానం
బనితెలియుము, తద్విరుద్ధ మజ్ఞాన మగున్

అమృతగతికేది నిచ్చెనయగును నీకు
అటిజ్ఞేయము బ్రవచింతు నాలకింపు,
అక్షరంబది, సదసద్విలక్షణంబు.
బ్రహ్మమని, ఆత్మయని చెప్పబడు అనాది.

మనకెల్ల యెడల గనపడు
కనులును, మొగములును, తలలు, కాళ్ళను, చేతుల్,
తనవిగ, ఇచ్చటనచ్చట
యనకది అలముకొనియుండు యావజ్జగతిన్.

ఇంద్రియములజాడ ఎందుగన్పడకున్న!
ఇంద్రియముల చర్యలెల్ల నడపు;
అందయగు, అసక్తమయ్యు సర్వమునకు;
అగుణమయ్యు, గుణము లారగించు.

ప్రాణికోటికి బయట లోపలను వెలయు,
బ్రహ్మము చరాచరస్వరూపములతోడ,
కానరాకుండు సూక్ష్మతకారణముగ;
దూరముగనుండు విషయసక్తులకెకాని,
చెంగటిసు మేరువగు శుద్ధచేతసులకు.

అవిభిన్నమయ్యు తోచును
వివిధక్షేత్రములలో విభిన్నాకృతులన్,
భువనోద్భవస్థితిప్ర
త్యవహారావృత్తులెల్ల ఆత్మకులీలల్.

వెలుగులకుగూడ ఆరని
వెలుగిచ్చెడు మేటివెలుగు, విను, చీకటి క
వ్వలివంక నుండు వెలుగది
తెలివియు, తెలియంగదగినదియు అదియెసుమీ

ప్రకృతియన, మాయ యనగ, క్షేత్రంబనంగ
పార్థ! నామాంతరంబు లవ్యక్తమునకు,
బ్రహ్మమున కన్వయించు క్షేత్రజ్ఞుడనగ,
పురుషుడన, జీవుడనగను భోక్తయనగ.

ప్రకృతిపురుషులనగ జరగు నీయిరువురు
ఆదిరహితులనియు, అదియెకాక
ప్రకృతినుండిపుట్టు బహువిధవికృతులు
గుణములనియు తెలిసికొనుము విజయ!

పురుషసాంగత్యవశమున స్ఫూర్తినంది
ప్రకృతియె సృజించు, కార్యకారణము లనెడు
ప్రాణులశరీరముల, ఇంద్రియాదికముల
పురుషుడు తదీయసుఖదుఃఖముల భుజించు

ప్రకృతినాశ్రయించి, ప్రకృతినుండిజనించు
గుణగణమును పురుషు డనుభవించు,
ఆగుణాభిరతియె అతని యోగ్యాయోగ్య
గర్భజననములకు కారణంబు.

పురుషుడు స్వతంత్రుడై, యీ
శరీరమున వెలయు; అతడుసాక్షియు, విభుడున్
పరిభోక్తయు; అతడెమహే
శ్వరుడును, నుతికెక్కినతడె పరమాత్మనిగన్.

ఆరసి, పురుషు డాత్మయనియును, సవికార
యయిన ప్రకృతి మిథ్యయనియు నెరుగు
బుద్ధిమంతు డెల్ల శోకల బోయిన
మరలబోడు గర్భనరకమునకు.

ధ్యానయోగముచే తమయందె కందు
రాత్మబలమున, కొంద రాత్మానుభూతి,
కందు రితరులు జ్ఞానయోగమునగాని,
గాఢనిష్కామకర్మయోగమునగాని

మరికొంద రవి ఎఱుంగక
గురూపదేశమున నమ్మికొలుతురు నన్నున్
తరియింతురు, భారత! శ్రుత
శరణ్యులగు వారుకూడ సంసారంబున్.

వినుము చరాచరజీవుల
జననంబును ప్రకృతిపురుషసంయోగఫలం
బని భావింతు, రవిద్యా
జనితాధ్యాసము తదీయసంగము మరయన్

సమముగ సమస్తభూతదేహముల వెలసి
తెగిన ఆదేహములతోడ తెగకయుండు
వానిగా, ఎవ్వడనుభవజ్ఞానయుక్తి
ఆత్మదర్శించు, వాడె యథార్థదర్శి

విశ్వమంతట సమముగ వెలసియున్న
ఆత్మతత్త్వము దర్శించునట్టి యోగి
కోరి, తనుదానె హింసించుకొనడుగాన
అమృతగతినొందు, ఆయ దేహాత్మదర్శి.

పార్థ! దేహేంద్రియాకృతి బరిణమించి,
ప్రకృతియే నిర్వహించు సర్వప్రకార
కర్మములు కాన తన్నుఅకర్తఅనియె
చూచునెవ్వడు నిక్కము చూచునతడు.

జగతి వేర్వేరుగా తోచు జంతుకోటి
ఒకటిగాచేరి, ఆత్మయం దుండుననియు,
ఆత్మనుండియె ప్రభవించు ననియు యోగి
ఎపుడుదర్శించు, బ్రహ్మత్వ మపుడు కాంచు.

అనభిష్వంగము, అగుణము,
అనాదియునుగాన, అవ్యయబ్రహ్మము తా
తనువున నెలకొనినను, ఏ
పనిచేయదు, చేనికంటబడ దొకనాడున్.

ఆవరించియుండు ఆకాశ మంతట
కాని అంటుకొనదు దేనినైన
ఆత్మ యట్లె వెలయు అందఱితనువుల
కాని తాకబోదు వానినెపుడు.

సకలక్షేత్రములన్ తా
నొకక్షేత్రియె వెలుగజేయు నుజ్జ్వలదీప్తిన్
సకలభువనముల సూర్యం
డొకడె ప్రకాశింపజేయు నోజ కిరీటీ!

రూఢిగ, జడత్వమై తన్యరూపమైన
ప్రకృతిపురుషవిభేదము, ప్రకృతియొక్క
భూతములయొక్క మిథ్యాత్వమును గ్రహించి
పడయుదురు జ్ఞాననేత్రులు బ్రహ్మపదము.

చతుర్దశాధ్యాయము

గుణత్రయ విభాగయోగము

శ్రీ భ గ వం తు డు :

ప్రకృతినుండి పుట్టి బలిమి నిబంధించు,
దేహిబట్టి వాని దేహమందు,
శత్రుమధనకల్య! సత్త్వర జస్తమో
నామరూధమగు గుణత్రయంబు.

వానిలోన వినిర్మలత్వంబు వలన
సత్త్వ మనపాయకరము, తేజఃప్రదంబు
పట్టి అనుకూలశత్రువై కట్టు సౌఖ్య
పరవశతతోడ, జ్ఞానపిపాసతోడ.

సంగతృష్ణా సముత్సాహ సంభవంబు
రాగవిద్వేషమయము రజోగుణంబు
అది నిబంధించు భారత! ఆత్మబట్టి
కామ్యకర్మము మీది సంగంబుతోడ.

తమ, మజ్ఞానభవం బది
సమస్త దేహులకు గాఢసమ్మోహకమై,
సమధికనిద్రాలస్య
ప్రమాదపాశములతో నిబద్ధుని జేయున్.

మరగించు సుఖము సత్త్వము,
మరగించు రజంబు కర్మమార్గంబునకున్,
మరగించు ప్రమాదంబును,
మరపించు వివేకమును తమంబు కిరీటీ!

రమణించు సత్త్వము రజ
స్తమముల నధరీకరించి, సత్త్వము, తమమున్
దమియించి రజము పెరుగున్
తమము రజస్సత్త్వముల నణంచి యెసంగున్.

సకలేంద్రియముల వెంబడి
అకలంకజ్ఞానరూపమగు తేజము ద్యో
తకమయ్యెనేని, వినుమది
ప్రకటించును సత్త్వగుణము ప్రాబల్యంబున్.

చొరవయు, లోభము, కార్యా
చరణ ప్రారంభణము, అశాంతియు, వగయున్.
దురహంకారము కలుగున్
కురువీర! రజోగుణము ప్రకోపించినచో

పొరపా టలవాటగు, సో
మరితన మధికమగు, చెడ్డ మంచిగ దోచున్.
విరసత్వము, మోహంబును
పెరుగు తమోగుణము పెచ్చుపెరిగిన వేళన్.

జీవితాంతమైన చిరకృషిచే సత్త్వ
మచ్చుదశకు వచ్చియున్న వేళ
తనువు విడుచు పుణ్యతము డుత్తమజ్ఞాన
ధనుల విమలలోకమునకు బోవు.

రజము పైచేయియైనవేళను గతించి
మానవుడు కర్మపరుల వంశమున బుట్టు,
మూఢయోనుల బుట్టు తమోగుణంబు
ముమ్మరించినయెడ గన్నుమూయువాడు.

నిర్మలసుఖంబు సాత్త్వికకర్మమునకు
ఫలమని వచింతు రార్యులు భరతవీర!
రాజసికకర్మమునకు ఫలంబు వగపు
మూఢతయె తామసిక కర్మమునకు ఫలము.

అలవడు జ్ఞానము సత్త్వము
వలన, విలోభము రజస్సువలన జనించున్,
బలవత్ప్రమాదమోహం
బులు, అజ్ఞానమును ఫలితములు తమమునకున్.

తనుపతనానంతరమున
చను సత్త్వగుణస్థు డూర్ధ్వజగతికి, మర్త్యం
బున నిలుచు రాజసుడు,చొ
చ్చు నధోలోకమును తామసుడు నీచదశన్.

కర్మములకు గుణంబులే కర్తలనియు,
సంగరహితత గుణకర్మసాక్షి యైన
ఆత్మ గుణములకంటె వేరనియు చూచు
అంచితద్రష్ట నాలోన నైక్యమగును.

ఎవడు తరియించు దేహో
ద్భవముల ఈత్రిగుణములను భారత! అతడే
భవమృత్యువిమోచనమున
అవలీలం బడయగలుగు అమృతత్వంబున్.

అర్జునుడు:

దైత్యదమన! త్రిగుణా
తీతుని ఏలక్షణముల దెలియగనగు? త
చ్చేతోవృత్తియు నెట్టిది?
అతడు త్రిగుణముల నెట్టు లతివర్తించున్.

శ్రీభగవంతుడు:

వెలుగు, ప్రవృత్తియు, మోహము
అలవడుచో అప్రియంబు లని రోయడు, ని
శ్చలుడై, త్రిగుణాతీతుడు
వలవడు ప్రియములని వాని పైదొలగినచో.

చలియింపడిట్లు గుణకృత
ములకు గుణాతీతుడైన పురుషుడు, గుణముల్
వెలయించు స్వకార్యములని
తలచి, సదా వానియెడ ఉదాసీను డగున్.

స్తుతినిగర్హణముల, సుఖదుఃఖముల, లాభ
నష్టముల సమానదృష్టి యుండు
భేదభావముండబోదు వానికి మట్టి
గడ్డయందు పసిడికణికయందు.

పార్థ! ఏవంవిధశ్లాఘ్యవర్తనమున
వలయువారును వలవనివారు లేక
సర్వసంకల్పవర్జనశాలి యైన
ఆత్మనిరతు గుణాతీతు డండ్రు బుధులు.

సంతతము నన్నె అవ్యభిచారిభూరి
భక్తియోగముతోడ ఎవ్వడుభజించు
త్రిగుణముల అతడును సమతిక్రమించి,
బ్రహ్మభూయోపలబ్ధికి పాత్రుడగును.

అమృతము, అవ్యయంబును, అనాదియునై పరతత్త్వమైన బ్ర
హ్మమునకు; దానిబొందగ సముచితసాధనమైన నిత్యధ
ర్మమునకు · ధర్మనిష్ఠకు సమగ్రఫలంబగు నిర్వికల్పసౌ
ఖ్యమునకు నేనె ఆశ్రయము; కావున భక్తులకిత్తు సద్గతిన్.

పంచదశాధ్యాయము

పురుషోత్తమ యోగము

శ్రీ భగవంతుడు :

ఊర్ధ్వమూల, మధస్స్కంధయుతము పార్థ!
ప్రబలసంసార మను చిరాశ్వత్థతరువు,
వేదములు పత్రవితతిగా విస్తరిలిన
దానివిధ మెవ్వడెఱుగు వేదజ్ఞు డతడు.

దిగువకెగువకు ప్రసరించు, త్రిగుణవర్ధి
తములు, విషయప్రవాళగుచ్ఛములు నైన
దానికొమ్మలు, మనుజకర్మానుబంధి
మానరోషాదికంబులు దానివేళ్ళు.

దాని యారూపు జడునకు కానరాదు,
తుదయు మొదలును నడుమును తోపకుండు,
పీటపెట్టిన యాత్రమాని బెల్లగించు
గండ్రగొడ్డలి పెనువిరాగంబె సుమ్ము.

విసము మును దాని దుదముట్ట దునిమి, అవల
ఎవనినుండి అనాదిగా యీప్రవృత్తి
సాగు ఆయాదిపురుషుని శరణుసొచ్చి
వెదుకదగు నిత్యమైన తత్పదము బుధుడు.

అలసుల్ చేరగలేరు యోగపరులై యత్నించి నిర్మానమో
హాలు, నిస్సంగులు, నిర్వికారులు, నిరీహుల్, నిశ్చలాధ్యాత్మని
త్యులు, నిర్ద్వంద్వులు, నిత్యతృప్త నియతాత్ముల్ కాని గాండీవి! ని
ష్కలుషం, బవ్యయ, మద్వయంబునగు ఆ సర్వోన్నతస్థానమున్

దాని వెలిగింపజాలరు
భానుడు, చంద్రుడును, శిఖియు, పరమంబగు నా
స్థానమది, అచటికేగిన
వానికి లేదెన్నటికి నివర్తన మనఘా!

అవ్యయాత్ముడనైన నాదగు సనాత
నాంశమే లోకమున జీవుడై జనించు;
పార్థ! అతడె ఆకర్షించు ప్రకృతిలోన
లీనమైన మనంబు నింద్రియగణంబు.

కర్మవశమున వేరొక కాయమునకు
అరుగునప్పుడు పూర్వకాయంబునుండి,
వెంటగొని యేగు జీవుడు వీనిగూడ
స్థానముననుండి గాడ్పు గంధమునుబోలె.

జ్ఞానేంద్రియపంచకమును
మానసమును పొందవేయమధ్యమ: స్వాధి
ష్ఠానములుగాగ జీవుడు
నానావిషయోపసేవనంబున దేలున్.

అర్జున! శరీరమందున్న యపుడుకాని,
దాని వీడ్కొని చనునెడగాని, సగుణు
డగునపుడుగాని, విషయము లారగించు
నప్పుడునుగాని, చూడలేరజ్ఞు లతని,
జ్ఞాననేత్రులు చూతురు సంతతంబు.

తనయందె వెలుగు నాత్మని
మన మంతర్వర్తి జేసి, మరిబాహ్యగతిన్
జననీక యోగి కనుగొను;
కనలేడకృతాత్మ డెంతకడగియు విజయా!

ఆదిత్యాంతర్గతమై
ఏది ప్రకాశింపజేయు నెల్ల జగంబున్,
దేదీప్యమానమగు ఆ
ఆదిమ తేజము మదీయమని ఎఱుగు మనా

ఉర్వియందుజొచ్చి, ఓజోగుణంబున
నిఖిల భూతములను నేధరింతు;
అమృతరసమయాత్ముడైన చంద్రుండనై
పోషకుండనగుదు నోషధులకు.

నేను జఠరాగ్ని రూపున
ప్రాణులదేహముల నిలిచి పచనము సేతున్
ప్రాణాపానసహాయుడ
నై నిత్యము తచ్చతుర్విధాహారములన్.

ఎల్లహృదయంబులను వసియింతు నేను,
స్మరణమును, తెల్వియును, మఱిమఱపు కలుగ
కారణము నేను, వేదాంతకర్త నేనె,
వేదవేద్యుడ, వేదకోవిదుడ నేనె.

కలరు లోకమందు క్షరుడు, అక్షరుడని
పురుషులిరువు రందు పురుషతిలక!
సకలభూతగణము క్షరునిగ, కూటస్థు
అక్షరునిగ బలికి రాది ఋషులు.

పరమాత్మయనగ ఉత్తమ
పురుషుడు వేఱొకడు కలడు, భువనత్రయమున్
భరియించు నతం డభవుడు,
పరమేశ్వరు, డవ్యయుండు, పరతత్త్వంబున్

క్షరునకు అతీతుడను, అ
క్షరుకంటె మహోత్తముడను: కావున గంటిన్
కురువీర! నేప్రసిద్ధిని
పురుషోత్తముడనుమ లోకమున, వేదమునన్.

పురుషోత్తముడను నేనని
అరయు అసమ్మోహబుద్ధియై నన్నెవ డా
నిరఘుడు సర్వజ్ఞత్వ
స్ఫురితుండై సర్వభావమున గొలుచు ననున్.

సారంబగు ఈశాస్త్రము
దారార్థయుతంబు, గుహ్యతమమును గానన్
ధీరోత్తమ! అంతఃకర
ణారూఢము సేసికొని, కృతార్థుడ వగుమీ!

షోడశాధ్యాయము

దైవాసురసంపద్విభాగయోగము

శ్రీ భగవంతుడు:

సీ॥ అభయం, బహింసయు, ఆత్మసంశుద్ధియు,
ఉపరమంబును, జ్ఞానయోగనిష్ఠ,
దానంబు, త్యాగంబు, దమము, మార్దవమును,
తప, మార్జవంబు, స్వాధ్యాయనిరతి,
సమత, అలౌల్యంబు, సత్యంబు, శౌచంబు,
క్రతుపరాయణత, హ్రీగౌరవంబు,
తేజంబు, క్షమయును, ధృతియు, నుత్సాహంబు,
నిందుత్కృష్టియు, గర్వనిరసనంబు,
నిఖిలభూతానుకంపయు, నిర్వికృతియు,
కొండెములు చెప్పకుండుట, గురుసపర్య,
చాపలములేమి, పరిమితసల్లపనము,
ప్రకృతిగుణములు దైవసంపద్భవులకు

పరవంచనయు, దురాశయు,
అరయమియును, దర్పమును, దురభిమానంబున్
పరుసదనంబును నైజము
అరిసూదన! అసురసంపదభిజాతులకున్.

దైవీసంపద నిర్మో
క్షావహము, నిబంధహేతు వాసుర మరయన్;
దైవీసంపద్భవుడవె
కావున నుమ్మలిక వలదు కవ్వడి! నీకున్.

దైవమును, ఆసురము నని యీవిధమున
ఇరువెలుగు భూతగణసృష్టి ఇజ్జగమున
దైవమును, విస్తరముగ విన్నావు గాన
వివరముగ ఆసురముగూర్చి వినుము విజయ!

శౌచముకల్ల, మాశక్కి స
దాచారము, కానివాపు, లార్జవయుతముల్,
గోచరములుకా వుబ్బున
నేచిన యాజాతులకు ప్రవృత్తినివృత్తుల్.

"కామప్రేరితకామినీపురుషసాంగత్యంబె యీసృష్టికిన్
తామూలంబు, జగంబనీశ్వర, మసత్యం, బప్రతిష్ఠంబు, ని
త్యామోదంబొడగూర్చుభోగములు గ్రాహ్యంబుల్ సదా" యంచు ఆ
వామాచారులు నొక్కిపల్కుదురు, దుర్వాచాలతాలోలురై.

సీ॥ నిండింపరాని గొంతెమ్మకోరికలకు,
మానదర్పములకు బానిసలుగ,
సంచరింతురు, శతాశాపాశబద్ధులై,
తమకించి అశుచివ్రతములదగిలి,
కడుమోహమున అసద్గ్రాహంబు తాల్తీయ
పురుషార్థసేవయే పరమమనుచు
కాంక్షింతు రవిరతకామభోగనిమిత్త
మర్థసంచయము నన్యాయసరణి;
ఆత్మనాశముతో దీరు అపరిమేయ
చింతతో, మీదెరుంగ, కత్యంతఘోర
కర్ములై, సాధుసంక్షోభకారు లగుదు
రల్పబుద్ధులు, నష్టాత్ములయిన వీరు.

"ధనవంతుండను, సత్కులీనుడను, మేధావంతుడన్, శత్రుఘా
సనుడన్, త్యాగము భోగముంగల మహాసంకల్పసిద్ధుండ, లో
కనియంతన్, బలశాలినేనె" యనుచున్ గర్వింతు రాజాలిఖల్
"ననుబోలంగలవాడులే"దనుచు నానాచిత్తవిభ్రాంతులై

అలయక తమ్ముదామె గొనియాడుచు, పెద్దల దూలనాడుచున్
తెలివిదొలంగి, ఆత్మపరదేహములందు వెలుంగు నాయెడన్
కలవనగంపలై!, విడువుగానక, యాసురజాతి బుట్టుచున్
పొలియుచు వారధోగతికి బోవుచునుందు రితోధికంబుగన్

అరయ, మహోద్వారములవి
నరకమునకు, ఆత్మనాశనములును గానన్,
పరివర్జింపగదగు స
త్పురుషులు కామమును క్రోధమును లోభమునున్.

భారత! యీ ఘోరతమో
ద్వారవిముక్తుడగు ధీరతానిధి శ్రేయో
దారమగు శాస్త్రవిహితా
చారము చేయూత బొందజాలును నన్నున్.

మానుగ శాస్త్రదృష్టమగు మార్గముమాని, యథేచ్ఛమై అను
ష్ఠానము సేయువాడు కనజాలడు సిద్ధినిగాన నీవు స
మ్మానముతోడ శాస్త్రము ప్రమాణముగాగొని, శాస్త్రచోదితం
బైనవిధిన్ క్రియాచరణమందు ప్రసక్తత జూపు మర్జునా!

సప్తదశాధ్యాయము

శ్రద్ధాత్రయ విభాగయోగము

అర్జునుడు :

శాస్త్రవిధులను విడనాడి, శ్రద్ధతోడ
యజ్ఞము, తపంబు, దానము ఆచరించు
మానవుని శ్రద్ధ ఎట్టిది ఆనతిమ్ము
సాత్త్వికమొ? రాజసమొ? తామసమొ? ముకుంద

శ్రీ భగవంతుడు :

జీవులకు స్వభావసిద్ధమై అలవడు
శ్రద్ధ సాత్త్వికంబు, రాజసికము,
తామసికము అనగ తనరు మువ్విధముల
వినుము వాని నీకు విస్తరింతు

శ్రద్ధ యలవడు పూర్వసంస్కారకలిత
మైన అంతఃకరణవృత్తి కనుగుణముగ
గుణనిధి! గుణత్రయమున ఏ గుణము నరుని
కలవడునొ, శ్రద్ధయును తద్గుణానుగుణము.

ఫలములయెడ, బ్రహ్మార్పణ
కలనపరాయణతతోడ, కరణీయమె యన్
తలపున విధివిహితంబుగ
సలిపిన యజ్ఞంబునెగడు సాత్త్విక మనగన్

ఫలముల కొఱకొ, ప్రతిష్ఠను
వలచియొ, తమ గొప్పతనము బ్రకటించుటకో
వలవని యాడంబరమున
సలిపిన యజ్ఞమును రాజసంబంద్రు బుధుల్.

హీనముగా జూతురు, విధి
హీనము, వసుదానమంత్రహీనము, శ్రద్ధా
హీనము నగు యజ్ఞంబును
ధానుష్క శిరోవతంస! తామస మనుచున్.

శారీరమగు తపఃక్రియ
సాదాచారంబు, బ్రహ్మచర్యంబు, అహిం
సారతియు, దేవగురువి
ప్రారాధనమును, ఋజుత్వ, మనహంకృతియున్.

ఒరుల మనసు నొప్పింపని
పరమప్రియహిత యథార్థభాషణమును. సు
స్వరయుత నిగమాభ్యసనము,
పరగు వచోరూపమగు తపశ్చరణముగన్.

మానసికతపము మాధవు
మానవులోగనుట, నిరభిమానము, శమమున్,
మౌనంబు, భగవదనుసం
ధానంబు, మనోనియంత్రణము, శాంతతయున్.

అనియంత్రితమూఢతతో,
తనకెంతయు పీడకముగ, దాయల కుత్సా
దన హేతుకముగ సాగిన
చెనటి తపశ్చర్య తామసికమన బరగున్.

దేశకాలపాత్రముల సుస్థితి నెఱింగి
ఆత్మ నొకశంకలేక, బ్రహ్మార్పణమని,
అనుపకర్తకు, ఆగంతుకునకు నొసగు
దానమును స్వాత్త్వికంబండ్రు తద్జ్ఞు లనఘ!

విను, ప్రత్యుపకారార్థమొ
తన దానఫలంబుమీఁది తగులంబుననో
మనమున వగచుచు కావిం
చినదానము రాజసిక, మసిద్ధిప్రదమున్.

అనుచితస్థలమున, అనుచితవేళ, అ
పాత్రములకు నొసగబడినయట్టి
గౌరవోపచారకలితంబు కానట్టి
దాన, మధమతమము, తామసికము.

విను మర్జున! ఓమ్ తత్ సత్
అను మూఁడును బ్రహ్మమునకు అంచితసంజ్ఞల్
జనియించె వానినుండియె
మునుమును బ్రాహ్మణులు, వేదములు, యజ్ఞములున్.

కావున ఓంకారమును య
థావిధి ముందుచ్చరించి తలకొందురు స
ద్భావమున బ్రహ్మవాదులు
పావనములు దానమఖతపశ్చర్యలకున్.

కడగుదురు సంతతము పుణ్యకార్యములకు,
మోక్షకాములు ఫలనిరపేక్షు లగుచు,
బ్రహ్మవాచకమయిన తత్పదము భక్తి
యుక్తి ప్రణవపూర్వముగ సముచ్చరించి.

'సత్త'యను నర్థమందును
'ఉత్తమ'మను నర్థమందు యోగ్యశ్రేయో
దాత్తమగు కర్మమందు కు
రూత్తమ! సత్ శబ్దమును ప్రయోగింత్రు కవుల్.

యజ్ఞదానతపఃక్రియలందు మనకు
కలుగు నిష్ఠయు సత్ అని పలుకబడును;
భగవదర్పణమతి జేయబడిన పుణ్య
కర్మములుకూడ సద్వాచకములె పార్థ!

కురువర! విహితశ్రద్ధా
విరహితమగు వితరణంబు, వేల్మియు,తప
శ్చరణమును అసత్తనబడు
కొరగావవి, ఇహము, పరము, కూర్పవు గానన్

అష్టాదశాధ్యాయము

మోక్షసన్న్యాసయోగము

అర్జునుడు:

"అడుగవలసి మరల నడిగెద సన్న్యాస
మనగనేమి? త్యాగమనగనేమి?
విశదపరపు నాకు విడివిడిగా హృషీ
కేశ! వాసుదేవ! కేశిదమన!"

శ్రీభగవంతుడు:

పరికించి, కామ్యకర్మల
విరమణ సన్న్యాసమనిరి; విను త్యాగముగా
పరికీర్తించిరి పెద్దలు
భరతోత్తమ! సర్వకర్మఫలముల విడుపున్.

త్యాజ్యమందురు, దోషవంతంబుగాన,
కర్మమును సాంఖ్యవాదులు; కాని పార్థ!
విడువరానివి క్రతుతపో వితరణాది
మహితకర్మములెల్ల మీమాంసకులకు.

దానతపఃక్రతువులు భీ
మానుజ! కార్యములు, అపరిహార్యము లరయన్
వానివలన పావనతయు
నానావిధపాపనిరసనంబును కలుగున్.

ఫలమును గోరక, తగులము
వలవక, కర్తవ్యములుగ, వానినొనర్పన్
వలయు; ఇది నామతంబని
పలుసారులు నీకునచ్చ బలికితిగాదే!

నియతమగు కర్మముడఁగుట,
అయుకామికి తగనిపని, తదజ్ఞానకృతం
బయిన విసర్జనము ధనం
జయ! గర్హితమగును తామసత్యాగముగన్.

వినుము దుఃఖహేతువనియు, కాయక్లేశ
భయము గొనియు నెవడు నియతకర్మ
చయము విడుచు; రాజసత్యాగమగు దాన
పడయలేడు త్యాగఫలము నతడు

తనకది విధేయమని, నిరంతరము నియత
కర్మమును నిర్వహింపుచు కర్మఫలము
సర్వదా సన్న్యసించు నిస్సంగపరుని
త్యాగమది సాత్త్వికము పరిత్యాగశీల!

అశుభకరకర్మమున జూప డప్రియంబు,
శుభకరంబున నాసక్తి జొనుపబోడు,
సత్త్వగుణనిష్ఠితుడు, ఛిన్నసంశయుండు,
తత్త్వనిధి, కర్మఫలపరిత్యాగశీలి

అలవికాదు కర్మ లనవశేషంబుగా
పరిహరింప నెట్టి నరులకైన
కాన నెవడు పూర్ణకర్మఫలత్యాగి
త్యాగి యతడె కర్మయోగి యతడె.

హిత, మహితము, మిశ్రము నగు
కృతకర్మఫలంబు విడుచునే ఫలకామిన్?
మృతిపెనుకను వెన్నంటును
అతులమతీ! అంటదెన్న డఫలాపేక్షిన్.

కర్మలెల్ల సిద్ధిగనుటకు కలవైదు
కారణంబు లనియె కర్మకాండ
చరమభాగమయిన సాంఖ్యశాస్త్రము, దేహి
కర్మములకు కర్తకామి కఱపి.

అవి: దేహ, మహంకారము
వివిధేంద్రియసాధనములు, విను వానిపృథ
గ్విధవిచేష్టలు, మరియై
దవది, తదభిమానదేవతల ప్రేరణమున్

తనువుచేత, నిండుమనసుచే, మాటచే
న్యాయబద్ధముగనో, అనయముగనో
జను లుపక్రమించు సకలకర్మముల కీ
అయిదు గారణంబు లనిగ్రహింపు.
ఈనిక్క మహంకృతిచే
కానంగ నిరాకరించి, కార్యంబులకున్
తానే కర్తనని తలచు
మానవు డకృతమతి, దురభిమానియు విజయా!

ఎవ్వనికిలేదు కర్మకర్తృత్వబుద్ధి,
ఎందు నవిలిప్తమైయుండు నెవనిబుద్ధి,
అతడు పలువురజంపియు హంతకుండు
కాడు, కర్మనిబద్ధుడుకాడు నిజము.

కర్మ సంప్రేరకంబులు కలవు మూడు,
జ్ఞానమని, జ్ఞేయమని, పరిజ్ఞాతయనియు,
కర్మసంగ్రహములుకూడ కలవు మూడు,
కరణమని, కర్మమనియును, కర్తయనియు,

వేరువేరుగ గనిపించు విశ్వభూత
వర్గమున జూచునెవడు వేర్పాటులేని
అవ్యయము, ఏకమునునైన యాత్మయునికి
సాత్త్వికము వానిజ్ఞానము సవ్యసాచి!

పరమాత్మభావము పరి
స్ఫురించు నెవ్వనికి వివిధభూతముల పర
స్పరము విభిన్నముగా, పలు
తెరగులుగా, రాజసికము తెలివది పార్థా!

సకలం బదియే యనుగతి
ఒక కార్యమునందె తగిలియుండును, నిర్హే
తుకమై, అత్యల్పము, సవి
చికిత్స మేతెలివి, తామసికమది విజయా!

ఫలములు ప్రియాప్రియముగ
తలపున మక్కువయు, వెగటు, తగులము వెలిగా
వలుపబడు నియతకర్మము
కలిగించును సుగతి, సాత్త్వికంబన నెగడున్.

కోరిక లీరికలెత్తగ
శారీరాయాసభరము సైరించి అహం
కారమున జేయు కర్మము
వీరోత్తమ! రాజసికము,విను బంధకమున్.

అలవియు, భావిశుభాశుభ
ఫలములు, క్లేశంబు, వ్యయము, పరపీడనయున్
తలపక, మోహావశంబున
తలకొను కర్మంబు చెడును తామసికంబై.

నిత్యము కర్మియు, కర్మఫ
లత్యాగియు, సిద్ధ్యసిద్ధులకు అవికృతియున్
ధృత్యుత్సాహయుతుడు నగు
అత్యుత్తమకర్త సాత్త్వికాఖ్యుడు విజయా!

గాఢరాగి, నిరతకర్మఫలాపేక్షి
అర్థకామి, అశుచి, హర్షశోక
సంకులుడు, నిత్యచపలుడు, బహులోభి
అధమకర్త, రాజసాఖ్యవాడు.

ప్రాకృతు, డయుక్తు, డలసుడు,
శోకవ్యాకులుడు, దీర్ఘసూత్రుడు, శఠుడున్,
నైష్కృతికు, డధృతి యెవ్వం
డాకర్తయె తామసాఖ్యు డధమాధముడున్.

సవివేకనిశ్చయాత్మక
మవు జ్ఞానము బుద్ధి, త్రివిధ, మది ఎఱిగింతున్
భువనత్రయ్యభినుత్యా
త్యవిజయ్యావక్రవిక్రమాభోగనిధీ!

కనికొను భయాభయంబులు,
విను, కార్యాకార్యములు, ప్రవృత్తి నివృత్తుల్,
పునరావృత్తియు, ముక్తియు,
ఘనమగు నేబుద్ధి సాత్త్వికంబది జగతిన్.

ఇది ధర్మ, మధర్మంబిది,
ఇది కార్యము, మరి అకార్య మిదియని తఱితో
ఇదమిత్థంబుగ నెఱుగని
యది రాజసబుద్ధి యందు రార్యులు పార్థా!

ఒనర అధర్మము ధర్మం
బనియును, సర్వార్థములను వ్యత్యస్తముగన్
కనుచుండు; తమోవృతమై
జనసుత! ఏబుద్ధి తామసంబది విజయా!

చిత్తప్రాణేంద్రియముల
వృత్తులు పరమాత్మమీద ఏ ధృతి వలనన్
హత్తుకొని నిలుచు, విషయని
వృత్తములై, సాత్త్వికంబు విసుమది విజయా!

ఫలభోగకలన దగులము
కల కృపణుల బుద్ధి ధర్మకామార్థములం
దెలయించి నిలుపు నేధృతి
సెలవిచ్చిరి దాని రాజసిక మని విజ్ఞుల్.

వదలవు దేనిబలంబున
మదము, దురాగ్రహము, దురభిమానము, భయమున్.
నిదురయు, వగపును కుత్సిత
హృదయంబులు, తామసికపు ధృతియది పార్థా!

అభ్యసించుకొలది అంతంతకు రమించు
దేవియందు నరుడు, దేనివలన
వగలకెల్ల గొంచు తెగుదల లెన్నగా
అట్టిసుఖము త్రివిధ మనియెఱుంగు

విసమువలె మొదట దోచియు,
ఎసగుం బరిణామవేళ ఏసుఖము సుధా
రసమువలె, ఆత్మబుద్ధి
ప్రసాదజన్య మది సత్త్వభరితము పార్థా!

తొలుత సుధాప్రాయంబగు
అలయించు బడలిమిమున హాలాహలమై
అలవడు విషయేంద్రియముల
కలయికచే రాజసికసుఖంబు కిరీటీ!

అసమయనిద్రాగాఢా
లసతాలౌల్యప్రమాదలబ్ధము, విను తా
మసికసుఖం బది మొదలగు
వ్యసనమునో మోహనముగ, అల్లేముగియున్.

భువియందె కాదు కనమా
దివియందును ఎంతవెదకితివిరిన మాయా
భవములగు త్రిగుణములచే
వివర్జితుండయిన వాని వీరవరేణ్యా!

నిర్మానవంతుడగు నిజ
కర్మాభిరతుండు పొందు ఘనసంసిద్ధిన్,
ధార్మికశేఖర! విను నిజ
కర్మాభిరతుండు సిద్ధి గనగల విధమున్.

భూతప్రవృత్తి కెవ్వడు
హేతువు, సర్వమయు, నతని, హేతువిరహితున్
ప్రీతి నిజకర్మకరణము
చేత నుపాసించి సిద్ధిజేకొంద్రు బుధుల్.

ఏ గుణంబయ్యు, స్వధర్మమె
తగు, సువిహితమైన పరులధర్మముకంటెన్
తగులక, స్వభావనియతం
బగు కర్మమునడపి, పొంద డఘ మెవ్వండున్.

విను దోషవంతమైనను
తనకు సహజమైన కర్మ తప్పనిసరి సు
మ్మనలము ధూమముచే బలె
అనఘా! దోషావృతములౌ అఖిలక్రియలున్.

మతి దేనియందు దగులని
గతాశి, విజితేంద్రియుండు కర్మాతీత
స్థితిరూపసిద్ధి బడయును
ధృతిమందర! కర్మఫలపరిత్యాగమునన్.

ఈపగిది సిద్ధిబడసిన
ఆపురుషుడు బ్రహ్మభావ మందగ దేనిన్
చేపట్టవలెనొ, చెప్పెద
ఆపరమజ్ఞాననిష్ఠ అతిసూక్ష్మముగన్.

చలమానసమును నిజధృతి
బలమున నరికట్టి, బుద్ధిపరిశుద్ధతతో,
వలపును, ఒల్లమియును మది
మొలకెత్తగనీక, విషయములకును వెలియై;

మితభోజియై, వివిక్త
వ్రతియై, అస్ఖలితనియతవాక్కాయమనో
గతియై, వైరాగ్యసుసం
యుతుడై, నిత్యంబు ధ్యానయోగపరుండై.

మమతయు, అహంకృతియు, ద
ర్పము, కామక్రోధములును, బలము, నిజస్వా
మ్యమును దిగనాడు శాంతుం
డమలుడు బ్రహ్మైక్యమునకు అర్హతగాంచున్

వగవడు, వలవడు, జంటిల
కగపడడు, ప్రసన్నహృదయుడై, సర్వసముం
డగు, బ్రహ్మభూతు డట్టున!
ప్రగాఢముగనొందు మత్పరాదృఢభక్తిన్.

తనభక్తివలన నను, నా
ఘనప్రభావంబు నతడు కలరూపెరుగున్,
నను కలరూపెరిగిన యత
డనంతరము వచ్చి లీనమగు నాలోనన్.

నిరతం బశేషకర్మా
చరణపరుండయ్యు, మత్ప్రసాదమువలనన్,
కురువీర! పడయు నాతడు
పరమంబగుపదము, మద్వ్యపాశ్రయు డగుటన్

మానసికముగ సకలకర్మములు నాకె
అప్పగింపుము, నన్నె ప్రాప్యముగ నెంచి,
అచలితధ్యానయోగము నాశ్రయించి,
మనసు నాయందె నిలుపుము మాపుఱేపు

అనిశము మదేకచిత్తుడ వగుదువేని
కడవగలుగుదు వీవొడుదుడుకులెల్ల
కాని నామాట నీవహంకార మూని,
పెడచెవిని బెట్టిచూచిన చెడకపోవు.

ఆలము సేయనేనని అహంకృతినందువుగాని, నిల్పగా
జాలవు నీవినిశ్చయము; క్షాత్రరజోగుణజన్యమై, మరు
త్పాలతనూజ! నీదగుస్వభావమె నిన్ను బలాత్కరించి, యా
జోలికిలాగు, నీదు రణశూరత నిన్నెలయించు బోరికిన్.

నీవేకార్యము నవివే
కావేశమువలన జేయనంటివి, దానిన్
కావింపకుండ లేవు స్వ
భావజనితకర్మఫలనిబద్ధుడ వగుటన్.

హృదయసీమల నెలకొని యీశ్వరుండు
మాయచే బట్టియాడింప మానవాళి
ఆడు, జంత్రపుబొమ్మల ట్లంతెకాని,
అలవికాదెవ్వనికి ఇచ్చకొలది దిరుగ.

కాన శరణంబు వేడుము
వానిని హృదయస్థు సర్వభావమున, అనా
దీనవశాంతియు, నిత్య
స్థానంబును బడయగలవు తత్కృపవలనన్.

జ్ఞాన మిటు నీకు గఱపితి సవివరముగ,
గుహ్యమున కంటె వినుమది గుహ్యతరము
తడయక అశేషముగ దీని దఱచిచూచి,
వలసినట్లు ప్రవర్తింప వచ్చు నీవు

మరల నొకమాట వినుమది
కురువర: తారకము, సర్వగుహ్యతమంబున్,
పరమప్రియుడవు కావున
ఎరిగింతును నీకు మేటిహిత మనురక్తిన్.

మన్మనస్కుడవును, మద్భక్తుడవు కమ్ము
నాకొనర్పుమెపుడు నతులు, నుతులు,
నన్నె కలియగలవు, నాకిష్టుడవు గాన
పలికినాడ నిజము బాసచేసి.

సర్వధర్మకలాపము సన్న్యసించి,
గురిగలిగి యొక్కరుని నన్నె శరణుసొరుము,
నిన్ను సాకల్యముగ నేనె నిఖిలపాప
బంధములనుండి విడిపింతు వగవ వలదు.

ఈ ధర్మసంవాద మెవ్వడు పఠియించు,
  అతడు చేకొను జ్ఞానయజ్ఞఫలము;
అనసూయుడై ఎవ్వ డాస్తిక్యమతి దీని
  ఆలించు, భవముక్తు డగు నతండు;
బోధించునెవ్వడు భూరిగుహ్యము దీని
  నా భక్తులకు, వాడు నన్ను జేరు;
అట్లు బోధించిన యతనికంటెను లేడు
  పరమప్రియుడు నాకు నరులలోన

విషయసంసక్తునకు, తపోవిరహితునకు,
అలసునకు, భక్తిహీనున, కకృతమతికి
ఈ మదీయప్రభూత గీతామృతమును
వీనుగవ నింపకుము పాండవేయతిలక!

అవధానంబున, డెందం
బిపురెత్తగ నాలకించితే నా పలుకుల్?
అవసాదంబంటెనె నీ
అవివేకోదితవిమోహమంతయు విజయా!

అర్జునుడు :

"మోహావేశముమాసె, బోధముననున్ ముందంజవేయించె, సం
దేహంబెల్ల గతించె, నీ కరుణచే దెల్వొందితిన్, నీ హిత
వ్యాహారానుగుణంబుగా, జగము సంభావింపగా, సర్వని
ర్వాహప్రౌఢవినోద! లేచి ఇక నిర్వర్తింతు సంగ్రామమున్"

సంజయుడు :

"పరవశము నొంది వింటిని
కురువల్లభ! వెంట్రుకలు గగుర్పొడువంగా
హరికి, ధనంజయునకు నిటు
జరిగిన అద్భుతవిధాయిసంవాదంబున్.

పనివడి యోగేశ్వరుడగు
వనజాక్షుడు స్వయము మధురవచనప్రౌఢిన్
వినిచిన యోగవిధానము
అనుసంధించితి మహాత్ముడగు వ్యాసుకృపన్.

నిరతిశయమోదమున, ఉ
క్కిరిబిక్కిరియగుదు దేవ! కృష్ణుల ఏనో
హరమగు నీ సంవాదము
స్మరియించి, స్మరించి, మాటిమాటికి నిపుడున్.

దానవరిపు తేజోమయ
నానాద్భుతరూపమును మనంబున అనుసం
ధానింపుచు పులకోద్గమ
పౌనఃపున్యమున పారవశ్యము గందున్.

కురువర! ఎచ్చట యోగే
శ్వరుడగు నారాయణుండు, శౌర్యోజ్జ్వలు డా
నరుడును వసింతు, రచ్చట
అరుదే సిరియును, జయంబు, అఖిలోన్నతులున్"

సమాప్తము
శ్రీకృష్ణార్పణము
ఓమ్ తత్ సత్

స్ఖాలిత్యములు - సవరణలు

పుట	పంక్తి	స్ఖాలిత్యము	సవరణ
19	4	గంతక	గందక
,,	19	ఆభవ	అభవ
22	5	నేల	లేల
23	2	ఆవికల	అవికల
27	16	ప్రజ్ఞాతా	ప్రజ్ఞతా
35	6	పారుమలకు	పామరులకు
36	16	పెౕన్రటికి	పెన్నటికి
40	20	నపయించు	నపనయించు
"	22	ఆకర్మ	అకర్మ
44	20	కెఱున్	కెఱుగున్
68	4	పరమైన	పరమ మైన
72	13,15	దైత	ద్వైత
84	8	ధనజయా	ధనంజయా
95	14	నుదాసీ	నుదాసీను
111	21	నుమ్మలిక	నుమ్మలిక

93 వపుటలో మొదటి 4 పంక్తులు తరువాతి 4 పంక్తులుకలసి ఒకపద్యము